

ขนบธรรมเนียมประเพณี ตำบลเสริมชัย

จัดทำโดย

งานพัฒนาการศึกษา เทศบาลตำบลเสริมชัย
อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง

ขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นประเพณีที่สังคมร่วมกันกำหนดขึ้นว่าควรจะทำปฏิบัติให้เป็นแบบแผน เช่น ไต เมื่อใด ที่ไหน และอย่างไร ได้แก่ ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ประเพณีเกี่ยวกับ การทำมาหากิน ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา ประเพณีเนื่องในเทศกาล เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ ประเพณีการเกิด การตาย การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ สืบชะตา เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับการทำมาหากิน เช่น ประเพณีการแรกนา การเอามื้อเอาแรง ทำนาทำสวน การหล่องหมืองตีฝาย (ขุดลอกลำเหมืองซ่อมแซมฝาย) เลี้ยงผีขุนน้ำ เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับศาสนา เช่น ประเพณีปอยน้อย (บรรพชา) ปอยเป็กซ์ (อุปสมบท) ปอยหลวง (ทำบุญฉลองเสนาสนะ) ขึ้นพระธาตุหรือไหว้พระธาตุ (สร่งน้ำพระธาตุ) ทานสลากภัตต์ ตั้งธัมม์หลวง (ฟังเทศน์มหาชาติ) เข้าพรรษา ออกพรรษา ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

ประเพณีตามเทศกาล เช่น ประเพณีปีใหม่เมือง-ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีเดือนยี่เป็ง (วันเพ็ญเดือน ๑๒) เป็นต้น

ประเพณีเกี่ยวกับครอบครัว บ้านเมือง เช่น ประเพณีเลี้ยงผีปู่ย่า ประเพณีสืบชะตาบ้านชะตาเมือง ประเพณีเข้าอินทจีน (บูชาเสาหลักเมือง) ประเพณีแปลงบ้านหรือไหว้ผีเสื้อบ้าน (ไหว้ผีหมูบ้าน) ประเพณีการทำบุญถึงผู้ตาย เป็นต้น

ประเพณีไม้ค้ำโพธิ์

ประเพณีไม้ค้ำศรีหรือไม้ค้ำโพธิ์ ที่มาจากความเชื่อว่าเป็นเทศกาลปีใหม่ (สงกรานต์) ทุกคนควรทำพิธีทำบุญสืบชะตาราศีของตน เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองให้ได้มีชีวิตอย่างมีความสุขผ่านไป อีกปีหนึ่ง จึงได้มีการเตรียมไม้ไปค้ำต้นโพธิ์

อุปกรณ์ที่ใช้คือ ไม้ง่าม (ไม้ยาวประมาณ ๓- ๔ เมตร ด้านปลายไม้แตกกิ่งเป็น ๒ กิ่ง) ขนาดต่างๆ เป็นไม้ที่ตัดมาใหม่ๆ แล้วนำไปเข้าพิธีสืบชะตา เสร็จแล้วนำไปตั้งค้ำต้นโพธิ์ที่อยู่ใกล้บ้าน ส่วนมากนิยมนำไปค้ำต้นโพธิ์ใหญ่ที่มีอายุซึ่งอยู่ตามวัดต่างๆ ความเชื่อเกี่ยวกับไม้ค้ำโพธิ์ดังกล่าว มีดังนี้

๑. เป็นการค้ำจุนชีวิตของตนให้ยืนยืนาน มีความร่มเย็นเป็นสุขเหมือนกับต้นโพธิ์ที่แผ่กิ่งก้านสาขามีใบสีเขียวปกคลุมไปทั่ว ทำให้เกิดความร่มเย็นแก่ผู้เข้าไปพักพิงร่มโพธิ์นั้น

๒. เป็นการช่วยค้ำจุนพระบรมพุทธรูปศาสนาให้เจริญก้าวหน้าอยู่กับโลกต่อไปให้นานและแสนนานเพราะพระพุทธรูปองค์ใดที่ตรัสรู้ได้ร่มไม้โพธิ์

นอกจากประเพณีไม้ค้ำโพธิ์จะมีอันสืบดังกล่ามาแล้ว การประกอบพิธีอื่นก็มีมิติของความเชื่อเป็นองค์ประกอบอีกด้วย ได้แก่ การตานตุ้งหรือธงนั้นเชื่อว่า คนที่ตกนรกจะเกาะทางธงขึ้นมาให้พ้นทุกข์ได้

ชาวตำบลเสริมซ้ายจะนำไม้ไปค้ำต้นโพธิ์ในวันที่ ๑๕ เมษายน หรือ วันพญาวัน

ประเพณีสืบชะตา

การสืบชะตาหรือสืบชาตา หมายถึง ต้องการให้เป็นมงคล มีชีวิตอยู่อย่างสุขสบายปราศจากโรคภัยทั้งหลาย ทำให้มีความเจริญรุ่งเรืองสืบไป ความเชื่อในการสืบชะตานี้มีตำนานปรากฏใน ธรรมเทศนาสืบชะตา กล่าวไว้ว่า “พระสารีบุตรเถระ ซึ่งเป็นอัครสาวกของพระพุทธเจ้ามีสามเณร องค์หนึ่งชื่อ ดิสสะ อายุ ๗ ปี มาบวชเพื่อศึกษาเล่าเรียนกับท่านเป็นระยะเวลาหนึ่งปี วันหนึ่ง พระสารีบุตรสังเกตเห็นลักษณะของสามเณร ว่าจะมีอายุได้อีก ๗ วัน เท่านั้น ก็จะถึงแก่กรรมภาพ ท่านพระสารีบุตรจึงเรียกสามเณรมาบอกถึงความจริงให้ทราบ ตามตำราหมอดูและตำราดูลักษณะเธอจะมีชีวิตอยู่ไม่เกิน ๗ วัน ดังนั้น ให้เธอลับไปบ้านลำลา โยมพ่อ แม่ และญาติเสีย สามเณรมีความโศกเศร้าเสียใจมากร้องไห้ร่ำไรน่าสงสาร นมัสการลาอาจารย์แล้ว เดินทางกลับบ้านด้วย ดวงหน้าอันหม่นหมอง

ระหว่างทางที่สามเณรผ่านไปนั้น ได้พบปลาน้อยใหญ่ในสระน้ำซึ่งกำลังแห้งเหือด เมื่อสามเณรไปถึงปลากำลังดิ้นทุรนทุรายเพราะน้ำไม่เพียงพอ สามเณรจึงรำพึงว่า เออ! เรานี้จะตายภายใน ๗ วัน ปลานี้หากไม่มีน้ำจะต้องตายวันนี้แล้ว อย่างไรก็ตามถึงเราจะตายก็ควรจะไปโปรดสัตว์ คือ ปลาเหล่านี้ให้พ้นจากความตายเถิด สามเณรจึงซื้อปลาน้อยใหญ่ทั้งหมดไว้ในภาชนะ คือ บาตรของตน นำไปปล่อยที่แม่น้ำใหญ่ระหว่างทางพบอีแก่ชราของนายพราน สามเณรก็ปล่อยอีแก่ชรา เมื่อเดินทางไปถึงบ้านบอกเรื่องของตนจะตายแก่ญาติ มีบิดา มารดา เป็นต้น ต่างก็ร่ำไห้สงสารสามเณรยิ่งนัก ทุกคนต่างคอยเวลาที่สามเณรจะมรณภาพด้วยดวงใจที่แสนเศร้า จนล่วงเลยกำหนดไป ๗ วัน สามเณรก็ยังไม่ตายกับมีผิวพรรณผ่องใสยิ่งขึ้น ญาติจึงบอกให้สามเณรกลับไปหาพระสารีบุตรเถระ สามเณรเดินทางไปถึงพระสารีบุตรมีความประหลาดใจถึงกับจะเฝ้าตำราทั้ง สามเณรดิสสะ จึงกราบเรียนให้ทราบเกี่ยวกับการนำปลาไปปล่อยในน้ำและปล่อยอีแก่ชราของนายพราน การกระทำเพื่อยืดชีวิตสัตว์ทั้งหลายเหล่านี้จึงเป็นบุญกรรมที่เป็นพลังให้พ้นจากความตายได้ ด้วยตำนานนี้เองทำให้ชาวบ้านล้านนาไทยทั้งหลายจึงนิยมชมชอบการสืบชะตาจนกลายมาเป็นประเพณีสืบมาจนทุกวันนี้

การสืบชะตา ชาวตำบลเสริมซ้าย มักจะทำกันในหลายโอกาส เช่น เนื่องในวันเกิด ส่วนใหญ่จะนิยมทำในวันขึ้นบ้านใหม่ บางครั้งเกิดการเจ็บป่วย หมอเมื่อ(หมอดู) ทักว่าชะตาไม่ดี ชะตาขาดก็จะนิยมทำพิธีสะเดาะเคราะห์ และสืบชะตา ต่ออายุจะทำให้แคล้วคลาดจากโรคภัยและอยู่ด้วยความสวัสดิ์

วิธีการจัดทำพิธี

นิมนต์พระสงฆ์ที่ตนเคารพนับถือมา ๑-๙ รูป หรือมากกว่านั้น พร้อมแล้วเจ้าภาพจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัยปูอาชารยนำไหว้พระ อาราธนาศีล พระสงฆ์ผู้เป็นประธานให้ศีล ปูอาชารยอาราธนาพระปริตร พระสงฆ์รูปที่ ๓ ชุมนุมเทวดาแล้วประธานนำสวดมนต์สืบชะตา มีคำสวดโดยเฉพาะหลายบทและคำสวดทั่วไป ขณะที่พระสวดนั้นผู้สืบชะตาและลูกหลานจะเข้านั่งในซุ้มเครื่องสืบชะตาซึ่งตั้งไว้หน้าพระสงฆ์ เอาด้ายสายสิญจน์เวียนรอบศีรษะของผู้เข้าพิธีสืบชะตา นั่งประนมมือฟังพระเจริญพระพุทธรูปจนจบ ตอนถึง “อเสวนาจะพาลานัง” ผู้สืบชะตาจะต้อง จุดเทียนชัยหรือเทียนน้ำมันต์ด้วยขณะที่สวด จะต้องเอาด้ายคำคิง และเทียนสืบชะตาจุดด้วย หลังจากสวดจบเจ้าภาพจะจัดให้มีเทศน์ ๑ กัณฑ์ เช่น ธรรมเทศนาสารา กิร ธรรมเทศนาโลกวุฒิ เป็นต้น หลังจากเทศน์จบจะมีการผูกมือให้ผู้สืบชะตา พระสงฆ์จะประพรมน้ำมนต์ให้ จากนั้นเจ้าภาพถวายภัตตาหารและไทยทานที่เตรียมไว้แต่พระสงฆ์เป็นเสร็จพิธี

ประเพณีสืบชะตาบ้าน

บ้านที่อยู่อาศัยของประชาชนชาวล้านนา นั้น เกิดขึ้นจากการตั้งของชุมชนมีอายุเท่านี้เท่านี้ แต่ความเชื่อของคนส่วนมากคิดว่าบ้านที่ตั้งมาตามฤกษ์ยามวันดีวันเสียนั้น มีเวลาที่ราหูมฤตยูเข้ามาทับเบียดเบียน ทำให้ชะตาบ้าน ชาติลง เป็นเหตุให้ประชาชนที่อยู่อาศัยในบ้านนั้น ประสบความเดือดร้อนเจ็บป่วยกันไปทั่วบ้าน ในกรณีที่มีคนตายติดกันในบ้านเกิดกว่า ๓ คนขึ้นไปในเวลาไล่เลี่ยกันนั้นชาวบ้านถือว่าเป็นอูบาศ์ ตกลงสู่บ้าน หรือชาวบ้านจะทำเรื่อง “ขีดบ้านขีดเมือง” ชาวบ้านจะร่วมกันทำพิธีขจัดปัดเป่า เรียกว่า สืบชะตาบ้าน และเมื่อปีใหม่สงกรานต์ล่วงไปประยจะวันปากปี ปากเดือน ปากวัน ได้แก่ วันที่ ๑๖, ๑๗, ๑๘ เมษายน ชาวบ้านจะกำหนดเอาวันใดวันหนึ่งสืบชะตาบ้าน เพื่อให้เกิดความสวัสดิแก่ทุกคนในบ้านของตนเอง

ของสืบชะตา

หน่อกล้วย, หน่ออ้อย, ข้าวเปลือก, ข้าวสาร, มะพร้าว, เกลือ, หมาก, ปลู ๙ คำ, หนวดเงิน, หนวดคำ, เทียน, หง่ามเล็กเท่าอายุ, หง่ามใหญ่ ๓ หง่าม, ไม้ข้าว, ชัน, หมาก ๘, ปลู ๘, สวย ๘, บอกน้ำ ๑ บอก, บอกทราย ๑ บอก

ประเพณีสืบชะตาห้วย

ประเพณีสืบชะตาห้วยนี้ในหมู่บ้านสบแม่ทำได้ทำทุกปี เพื่อเป็นการถวายทานถึงแม่น้ำที่ให้ประโยชน์แก่ชาวบ้าน และเพื่อเป็นการขอฝนอีกทางหนึ่ง

ทำบุญสะเดาะเคราะห์บ้าน

งานทำบุญสะเดาะเคราะห์บ้าน เป็นประเพณีที่บ้านน้ำหลง หมู่ที่ ๗ ตำบลเสริมซ้ายได้ปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณี เดือนเมษายน ของทุกปี

ความเป็นมาและวิธีการจัดงานประเพณี

เสาอินทخين สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๔๘๙ ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขณะนั้นราษฎรในหมู่บ้านป่วยเป็นโรคภัยไข้เจ็บ เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่กั้นดารทางไกลความเจริญและแพทย์ ชาวบ้านได้ไปปรึกษาพระภิกษุที่จำวัด พระได้แนะนำให้ตั้งเสาอินทخينไว้บริเวณกลางหมู่บ้าน เพื่อทำพิธีสะเดาะเคราะห์ ปิดเป่าสิ่งชั่วร้าย โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งปรากฏว่าเมื่อตั้งเสาอินทخينแล้ว ชาวบ้านหายป่วยจากโรคภัยไข้เจ็บ ชาวบ้านจึงทำพิธีบวงสรวงเรื่อยมาในช่วงเดือนเมษายนของทุกปี

งานพิธีทำบุญเริ่มเวลา ๙.๐๐ น. มีพิธีกรรมทางสงฆ์ และชาวบ้านแต่ละบ้านได้นำทราย ดินมารวมกันที่บริเวณเสาอินทخين โดยดินที่ได้นำมารวมกันแล้วจะหามไปทิ้งบริเวณนอกหมู่บ้านเสมือนนำความชั่วร้ายไปจากหมู่บ้าน ส่วนทรายและน้ำมันที่มีการปลุกเสกแล้วนำไปพรมแต่ละบ้าน พร้อมผูกสายสิญจน์ไว้ที่ประตูหน้าบ้านแต่ละหลังเพื่อความเป็นสิริมงคล ปิดเป่าสิ่งชั่วร้ายให้หมดไปจากหมู่บ้าน หลังจากนั้นก็เป็น การรดน้ำดำหัวผู้เฒ่า ผู้แก่และจัดงานรื่นเริง ซึ่งชาวบ้านได้ยึดถือปฏิบัติสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ประเพณีจิบอกไฟ (ประเพณีจุดบั้งไฟ)

“จิบอกไฟ” เป็นประเพณีที่มีมาแต่โบราณ ตั้งแต่ก่อนสมัย “ขุนบรม” (พระเจ้าฟ้างุ้ม) สถาปนาอาณาจักรโยนกเชียงแสน นับเป็นเวลานานกว่าพันปี เป็นการจุดเพื่อความรื่นเริงเพื่อเป็นพุทธบูชา ใช้ในงานศพ งานเทศกาล นมัสการพระขึ้นพระธาตุ งานสงกรานต์ เป็นงานที่สนุกสนานมากเพราะมีการประกวดประชันชิงรางวัล แต่ละแห่งที่จัดขึ้นจะจัดเป็นงานใหญ่ทุกปี

การแห่บอกไฟ เป็นการเล่นที่สนุกสนานมีการประกวดขบวนแห่ด้วย โดยมีกลองยาว ฉิ่ง ฉาบ ฆ้อง ชนิดต่างๆ ที่ประสานกันอย่างสนุกสนาน พร้อมทั้งมีการรำ รำ มีการจ้อยอำบอกไฟด้วยเนื้อร้องและทำนองที่ไพเราะเพราะพริ้ง เสียงหวานๆ เย็นๆ

การอำบอกไฟ เป็นการร้องด้วยทำนองเสนาะสำเนียงเมืองเหนือ ด้วยกล่าวถึงเรื่องราว ความเป็นมาของบอกไฟ มีการโอดวิญญูต่างๆ รวมถึงผู้ที่มีฝีมือในการทำบอกไฟขณะการประกวดมาแล้ว

การจิบอกไฟหรือจุดบั้งไฟ มีวิธีจุดอยู่ ๒ วิธี คือ จุดทางหัวลง (เผาไหม้ทางหัวลง) และ จุดท้ายขึ้น (เผาไหม้จากท้ายบั้งไฟขึ้น) บอกไฟนั้นมีอยู่หลายชนิด เช่น บอกไฟยิง บอกไฟข้าวต้ม บอกไฟทองตัน บอกไฟขึ้น บอกไฟหมื่น เป็นต้น

ก้างบอกไฟ คือ สถานที่นัดหมายสำหรับจิบอกไฟ ซึ่งสร้างเป็นร้านสูงหลายชั้นราว ๘-๑๐ เมตร บางแห่งจะอาศัยต้นไม้ที่มีกิ่งก้านสาขามากๆ จิบอกไฟ

กติกาการตัดสินจิบอกไฟ

๑. ขึ้นสวย สูง ขึ้นตรง
๒. โห้ว ดุ้ง
๓. จุดเพียงครั้งเดียว (เกินครั้งปรับเป็นแพ้)

คำอำบอกไฟ

ตำอำบอกไฟ	มีหลายคณะ	ที่ใดแต่งหย่อง	กันมา
ตำอำหนึ่งนั้น	เป็นจุดบัตรถา	บอกชื่อตำอำ	ฟ้าตำกว่าอื่น
ตำอำบ้านเหนือ	สูงเหลือฟ้านั้น	ดีเสียฟ้ามัน	ตื่นล้ำ
แจ้งยิ่งกว่าไฟ	ไสยิ่งกว่าน้ำ	ตำอำบ้านใต้	แบ่งมา
หวังแข่งชนะ	ขึ้นสุดเงินตำ	บักลัวตำอำ	ฟ้าตำขอสู้
ปราบมาหลายงาน	ใช้หนานซี้ฮู้	เชิญท่านกอยดู	ถืเตือะ
ขบวนบอกไฟ	แห่ไปกันเยอะ	ตกเหนือออกใต้	เนื่องนั้น
สนุกบนฟ้า	มีกำสรวรรค์	สนุกม่วนจั้น	บอกไฟโห้วก้อง
ไพเราะสำเนียง	เสียงดังห้วงห้วง	เสียงแหกมวง	ครึกครื้น
เป็นประเพณี	ที่ได้ฟูฟิ้น	ทางวัดเป็นได้	เชิญมา
บอกไฟมีนิก	บักหมายเป็นตรา	จีเพื่อปุจา	พุทธาเกาเหง้า
เพื่อขอฟ้าฝน	ตกลงใส่ข้าว	ขอเทพเทวา	เรียกร้อง
เป็นประเพณี	มีทุกเทศต้อง	ทุกหนแห่งท้อง	ล้ำนา
หมู่เฮาชาวพุทธ	ยึดศาสนา	ไตรรัตน	ล้ำเลิศเจิดแจ้ง
กุศลผลบุญ	นำหนุนเต็มแก้ง บ่มีตำแดง	ซู้	

ประเพณีเจ้าเข้าทรง (ผีเจ้านาย)

ประเพณีเรื่องผีเจ้าเข้าทรง (ผีเจ้านายลง) เป็นของคู่บ้านคู่เมืองเสริมและคู่วัดหลวงนางอยหรือวัดนางอย เท่านั้น ว่าเป็นมาอย่างไร สำคัญต่อวัดเพราะเหตุใด

ในปี พ.ศ. ๒๒๐๐ เจ้าแม่เศรษฐีนางอย (ชื่อว่าเจ้าแม่งอย) เป็นเชื้อสายลี้วะ หรือลื้อดอยจง ได้สร้างวัดนางอยขึ้น พอสร้างเสร็จแล้วแม่เศรษฐีก็ได้ปรึกษาหารือคณะศรัทธาประชาชน ได้ช่วยกันพิจารณาว่าจะเอาอะไรมาปกป้องคุ้มครองวัดนางอยและมาเป็นที่พึ่งทางใจของประชาชนในสมัยนั้น สมัยก่อนคนมีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณต้องเอาผีปู่ ผีย่า หรือ ผีเจ้า ผีนาย เชิญมาปกป้องคุ้มครองวัดและประชาชนที่เป็นศรัทธาวัด

ดังนั้นจึงได้อัญเชิญ เจ้าจันตะบุรี ที่เคยเป็นเจ้านายในอดีตที่รักษาขุนน้ำห้วยแม่แฮด, แม่ตำ, ดอยจงมาเข้าร่างทรง (ม้าขี่) นับตั้งแต่นั้นมา แล้วได้สร้างหอผีหรือโรงผีเจ้านาย ขึ้นที่กลางหมู่บ้านนางอย เมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๐ สร้างพร้อมกันกับวัดนางอย และได้กำหนดเอาวันเจ้าเข้าทรง ตรงกับ วันสังขารล่อง ตรงกับวันทำบุญปีใหม่เมืองของทุกปี ถือเป็นประเพณีสืบทอดกันจนตราบเท่าทุกวันนี้

ผีเจ้าเข้าทรงนี้เป็นเจ้านาย ชาวบ้านเรียกติดปากว่าผีเจ้านาย เพราะมีเชื้อสายเป็นเจ้า เชื่อว่า เจ้าจันตะบุรี มาสร้างบ้านสร้างเมืองอยู่ที่ดอยจงและเสียชีวิตที่นั่น การที่จะเชิญลงเข้าทรงต้องมีพิธีรีตอง (พิธีกรรม) ไม่เหมือนผีอื่น ชาวบ้านได้กำหนดแต่งตั้งกรรมการขึ้นชุดหนึ่งประมาณ ๖-๗ คน มีหน้าที่ประจำดังนี้ คือ

๑. คนทรง ๑ คน (เรียกว่าม้าขี่)
๒. ตั้งเข้า ๒ คน (เป็นคนกล่าวอัญเชิญผีเจ้าเข้าทรง)
๓. คนถือกันวี ๑ คน (เวลาผีเจ้าเข้าทรง ต้องพัดวีให้)
๔. คนหุงเหล้าเก้า ๒ คน (เวลาผีลงมาเข้าทรงม้าขี่ต้องเอาเหล้าอย่างดีไปถวายเพื่อให้ผีเจ้านายกินดื่ม)

คนที่ได้รับแต่งตั้ง พอถึงวันที่ ๑๓ เมษายน ตรงกับวันสังขารล่อง กรรมการที่ได้รับแต่งตั้งต้องไปทำความสะอาดโรงเจ้านายหรือหอผี เพื่อจะได้เชิญลงเวลาตอนบ่ายๆ เวลาผีเข้าทรงกรรมการทุกคนต้องปฏิบัติอยู่ใกล้ตลอดจนผีออกจากร่างทรง

ประโยชน์ของการเชิญเจ้านายลง

๑. เพื่อมาปกป้องคุ้มครองรักษาวัดหลวงนางอยในเวลามีงานต่างๆ
๒. ไว้เป็นที่พึ่งทางใจของศรัทธาประชาชนที่มาทำบุญที่วัด
๓. เพื่อเป็นการรวมหัววัดต่างๆ ในตำบลได้มาทำบุญ ร่วมกับวัดหลวงนางอยซึ่งเป็น วัดเก้า (วัดแห่งแรกในตำบลเสริมชัย)
๔. เพื่อเป็นการส่งเสริมความสามัคคีและเป็นเอกลักษณ์คู่วัด คู่มือเมืองเสริม ตามความบอกเล่าของพ่อแก้ว เมธา ที่อาศัยอยู่บ้านนางอย ได้เล่าว่า ผู้เฒ่า ผู้แก่ ได้เล่าสืบกันมาเป็นทอดๆว่า เมื่อสมัยก่อน เมืองเสริมแห่งนี้ ได้มีชนชาติหนึ่ง เรียกตัวเองว่า ลี้วะ หรือลื้อ มาตั้งบ้านเรือนอยู่ถิ่นนี้มาก่อน ส่วนบ้านนางอยก็ย้ายถอยจากดอยจงลงมาตามลำน้ำแม่แฮดมาตั้งหลักแหล่งอยู่ถิ่นนี้ ก่อนที่จะมาตั้งบ้าน

ขอย้อนกล่าวถึงความมาเป็นมาสักเล็กน้อยว่าฐานที่มั่นดอยจงได้มีเจ้าเมืองชื่อว่า เจ้าจันตะบุรีคงเป็นเชื้อสายลี้วะ ได้อพยพมาจากจังหวัดเลย ในเขตพื้นที่ภาคอีสาน เพราะถูกพวก คนไต หรือ คนไทย ได้อพยพจากแคว้นหนองแส ได้แก่ เมืองยู เมืองยอง ตอนใต้ของประเทศจีน ซึ่งได้ถูกพวกจีนรุกราน ก็ถอยร่นลงมา ส่วนเจ้าจันตะบุรีที่อยู่ในเขตจังหวัดเลย ก็ได้พาพวกลี้วะ หรือ ลื้อ ถอยมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ดอยจง มาตั้งเมืองอยู่ถิ่นนั้นนานเท่าใดก็มีทราบได้ ในขณะนี้หลักฐานต่างๆ ยังเหลือไว้ให้ดูหลายอย่าง เช่น กำแพงวัดก่อ

ด้วยหินเรียกว่า หม่อนวัด, เสาหินที่ทำเป็นหลักเมือง เรียกว่าหม่อนเวียง, หม่อนที่เอาค่าไปฝังไว้ เรียกว่า หม่อนค่าเหลือง, หม่อนเต่าเหล่า, หม่อนนายพานกุมพันธ์อ้าย, และหม่อนโอ, แล้วเจ้าจันตะบุรีได้เสียชีวิต ณ หม่อนเวียงนั่นเอง เจ้าขอมือเหล็กเป็นลูกก็สืบราชสมบัติแทน แต่การปกครองไม่ราบรื่นทำให้บ้านเมือง แตกความสามัคคี สถานที่นั้น เรียกว่า “บ้านยั้ง” และได้ย้ายจากบ้านยั้งลงมาตั้งบ้านอยู่ที่บ้านนาน้อย อยู่ที่นี่คงนานมากเพราะมีหลักฐานเกี่ยวกับเตาเผาถ้วยชามอยู่ ๒-๓ เตา ปัจจุบันยังมีให้เห็นอยู่ ได้ย้ายจากนา น้อยมาตั้งที่ บ้านบ่อและย้ายจากบ้านบ่อ โดยเจ้าแม่เศรษฐีนางออยก็ขนข้าวของเงินทองใส่เรือข้ามห้วย แม่แฮด แต่เรือขนทองคำบางลำถูกน้ำพัดแรงเรือก็ล้มที่ตรงนั้นชาวบ้านเรียกว่า “ตะทานเฮือ” เจ้าแม่ เศรษฐีก็ได้นำผู้คนซึ่งเป็นเชื้อสายลัวะดอยจงมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านนางออย จนถึงปัจจุบันนี้ เมื่อ พ.ศ. ๒๒๐๐ พร้อมกันนั้นก็ได้สร้างวัดหลวงนางออยขึ้น

ดังนั้น ฝิเจ้าจันตะบุรี เป็นแก้ว (คนแรก) เป็นประธานต้นตระกูลของฝิที่อยู่บนดอยจง และ ฝิที่อยู่ บนดอยก็มีหลายตนหลายองค์ด้วยกัน เช่น เจ้าพ้อมือเหล็ก เจ้าพ้อมือคำ เจ้าพยามล เจ้าฝนแสนท่า เจ้า หลวงลั้งกะ เจ้าอินตะปัญญา เจ้าพยามอใหม่ ฝิเจ้าต่างๆที่ได้กล่าวมานี้เป็นลูกเป็นหลานของเจ้าพ้อมจันตะ บุรี ที่เจ้าแม่เศรษฐีนางออยได้อัญเชิญมาปกป้องคุ้มครองวัดและศรัทธาของวัดทุกคน ในเมื่อทางวัดได้จัดงาน ต่างๆ ขึ้นภายในวัด อาจารย์ของวัดเวณตานต้องขึ้นต้นด้วย เจ้าจันตะบุรี เป็นแก้วเป็นประธาน ติดตามด้วย ฝิตัวอื่นๆ ส่วนวันขึ้นปีใหม่ในวันสังขารล่อง ตรงกับวันที่ ๑๓ เมษายน เวลาตอนบ่ายๆ กรรมการที่ได้แต่งตั้ง ต้องไปจัดเตรียมสถานที่ที่หอดฝิจะเข้าทรง เพื่อจะได้ไต่ถามทุกข์สุข การทำไร่ ทำนา ในปีนั้นจะได้ผลดี หรือไม่ การอัญเชิญฝิต้องเชิญขึ้นต้นด้วยเจ้าพ้อมจันตะบุรีก่อนทุกครั้งว่าจะสั่งให้ฝิตนไหนลงมาเข้าทรงมาชี ฉะนั้น ประเพณีฝิเจ้าเข้าทรงถือเป็นประเพณีและวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่อยู่คู่กับวัดหลวงนางออยตลอดไป นานเท่านาน

บทขอเชิญเจ้านายลง

- ▶ เป็นว่าเจ้าจันตะบุรีเป็นแก้ว ติดต่อลูกเต้าบริวารเหมือนกัน มีแห้วข้อมือเหล็ก มีแห้วข้อมือคำ เจ้า พยามล เจ้าฝนแสนท่า เจ้าหลวงลั้งกะอินตะปัญญา พยามอใหม่ เฮาจะเชิญมาเหมือนกัน ทุกต นทุกองค์
- ▶ มีนี้ พร้าพร้อม มีแห้วครว่นุงครว้ย้องตี้เจ้าจางเกยมาโทง
- ▶ และมีนี้พร้าพร้อม มีตั้งลาดอ่อนหมอนผา มีแห้วตั้งเหล่า มีแห้วตั้งยา อันนั้นแล้วกา มากปวง หลวง หลาย หมูตั้งเข้าก็มานั่งเรื่องยาย ตั้งญิง ตั้งจาย หนึ่งเซาะ หนึ่งซ้อง

ทำบุญผีปันน้ำ อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ

ชื่องานประเพณี ทำบุญเลี้ยงผีปันน้ำ อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ ช่วงเวลาที่จัดงานประเพณี เดือนพฤษภาคม
ของทุกปี

ความเป็นมาและวิธีการจัดงานประเพณี

อ่างเก็บน้ำแม่ต๋ำ สร้างเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๒๒ มีเนื้อที่ประมาณ ๖๐ ไร่ มีอาณาบริเวณ ติดต่อ
๖ หมู่บ้าน คือ บ้านท่าโป่ง, บ้านนาไผ่, บ้านนาสันติสุข, บ้านนางอย, บ้านนาเดา, และบ้านน้ำหลง เป็นอ่าง
เก็บน้ำแหล่งที่สำคัญในการดำรงชีพของชาวบ้านและชุมชน ใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และเป็น
พักผ่อนหย่อนใจ ทุกปีช่วงเดือนพฤษภาคม ชาวบ้านจะมีการทำบุญเลี้ยงพระ และทำบุญเลี้ยงผีปันน้ำแม่ต๋ำ
เพื่อเป็นสิริมงคลแก่ชุมชน และขอให้ฝนตกตามฤดูกาล ให้น้ำ อุดมสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ใน
ด้าน การเกษตร ในงานมีการแข่งขันจุดบอไฟ งานรื่นเริง เช่น รำวงมาตรฐานโดยได้รับงบประมาณสนับสนุน
จากเทศบาลตำบลเสริมซ้ายเป็นประจำทุกปี

ประเพณีเลี้ยงผี ปู่ ย่า ตา ยาย

การเลี้ยงผี ปู่ ย่า ตา ยาย หมายถึง ผีประจำตระกูล หรือที่เรียกกันว่าผีบรรพบุรุษ กล่าวคือ ถ้าปู่
ย่า ตา ยาย ล่วงลับไปแล้วพวกลูกหลานก็จะสร้างหอไว้ทางเบื้องทิศหัวนอน หรือในสถานที่เห็นสมควร บน
หอจะมีหิ้งวางเครื่องบูชา เช่น พานดอกไม้ รูปเทียน น้ำตั้น (คนโท) วางเอาไว้ ในปัจจุบันคำว่า “ผี ปู่ ย่า ตา
ยาย” กร่อนมาเหลือเพียงคำว่า “ผีปู่ย่า” เพื่อเป็นการสะดวกในการพูด

การนับถือผี ปู่ ย่า ตา ยาย มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่าเวลาพ่อ แม่ ตายลงไป ในสมัยก่อนลูกหลาน
ไม่ได้ทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ดังเช่นสมัยนี้ สาเหตุเพราะว่าอาจจะไม่มีวัดหรือไม่ก็อยู่ห่างไกลวัด ลูกหลานมี
ความรักเอ็นดูห่วงใยพ่อแม่ จึงสร้างศาลสูงเพียงตาขึ้น แล้วมีดอกไม้ รูปเทียน อาหารคาวหวาน ลูกส้มของ
หวาน บวงสรวงอัญเชิญดวงวิญญาณของพ่อแม่ให้มาอยู่ในศาล เพื่อพิทักษ์รักษาลูกหลานตลอดจนเครือ
ญาติจะต้องถือผี ปู่ ย่า ตา ยาย อันเดียวกัน แล้วก็ห้ามแต่งงานในวงศ์ที่ถือผีอันเดียวกัน

ผี ปู่ ย่า ตา ยาย จะอยู่กับลูกผู้หญิงโดยมากจะอยู่กับผู้หญิงคนหัวปี (คนแรก) และจะต้องทำศาล
ให้ ถ้าลูกคนปีตายหรือหนีไปอยู่ที่อื่น ก็จะไปอยู่กับลูกหญิงคนถัดไปในเครือญาติที่เป็นปึกแผ่น ในสมัยก่อนนั้น
จะมีการส่งอาหารให้ทุกมื้อ ต่อมาลำบากต่อลูกหลานซึ่งต้องทำมาหากิน ของส่ง วันละครั้ง เดือนละครั้ง ใน
ปัจจุบันเป็นปีละครั้ง

ประโยชน์ของการเลี้ยงผี ปู่ ย่า ตา ยาย

๑. เป็นที่พึ่งทางใจ เพราะตามธรรมเนียมแล้วคนทางเหนือชอบนับถือยกย่องญาติผู้ใหญ่มาก เมื่อญาติผู้ใหญ่ล่วงลับไปแล้วก็สร้างศาลเอาไว้เป็นตัวแทน เมื่อตนประสบปัญหา ก็ไปกราบไหว้บอกกล่าวให้ช่วยเหลือ

๒. เป็นการรวมญาติที่อยู่ห่างไกลได้มาพบปะซักถามสารทุกข์สุกดิบต่อกัน

๓. เป็นการแนะนำผู้ที่เป็นขี้เป็นเขยให้รู้จักญาติพี่น้องของฝ่ายหญิง

การกำหนดระยะเวลาในการเลี้ยง

๑. เมื่อครบกำหนดปี เดือน วันที่สมควรทำพิธี เช่น วันสงกรานต์ หรือกำหนดวันเลี้ยงผี ซึ่งมักจะเลี้ยงกันระหว่างเดือน ๗,๘,๙ (เมษายน พฤษภาคม มิถุนายน)

๒. ในงานมงคลต่างๆ เช่น การแต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่ บวชพระ

๓. มีคนในตระกูลเจ็บป่วยและได้บบานเอาไว้ เมื่อหายจากเจ็บป่วยก็ทำพิธีแก้บน

การเลี้ยงผี

การเลี้ยงผีตามประเพณีจะเลี้ยงปีละครั้ง ของเลี้ยงเช่นบวงสรวงจะเป็นอะไรนั้นแล้วแต่ผีจะกิน บางผีกินหมู บางผีก็กินเป็ดกินไก่ บางผีก็กินวัวกินควาย บางผีก็กินวุ้นเส้น ปลาแห้ง สุราตั้งแต่หนึ่งขวดถึงห้าขวด เวลาบบานโดยมากจะเป็นหมู วัวหรือควาย ถ้าเลี้ยงตามปกติประเพณีก็เลี้ยงไก่ หัวหมูกับสุรานั้น

เวลาจะเลี้ยงผีราวเดือนธันวาคมถึงเดือนมิถุนายนแล้วแต่จะกำหนดวัน ประเพณีนั้นก่อนจะเลี้ยงหรือถึงกำหนดเลี้ยง บางผีก็กำหนดตายตัวไปเลยเพื่อคนร่วมเครื่องญาติที่อยู่ห่างไกลกันจะได้เดินทางมาร่วมด้วยเป็นการชุมนุมพวกญาติให้เกิดความสามัคคีในหมู่เครือญาติ

พิธีการเลี้ยงผี ปู่ ย่า จะทำกันในเฉพาะในวงศ์ญาติที่ใกล้เคียงกันเท่านั้น ที่อยู่ออกไปต่างบ้าน ต่างเมืองก็ไม่มีโอกาสมาร่วมด้วย ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้บางคนทอดทิ้งไปเลย แต่หากเป็นเทศกาลสงกรานต์บางคนก็อาจเลี้ยงผีในวันสงกรานต์หรือปีใหม่แบบพื้นเมือง ถือว่าเป็นการดำหัวผี ปู่ ย่า ด้วย เครื่องสังเวย เช่น มะพร้าวกล้วย อ้อย มาร่วมกันและช่วยกันออกเงินค่าหัวหมูอีกด้วย

การนับผี ปู่ ย่า ปัจจุบันมิได้นับถือกันทุกคนหรือทุกครอบครัว ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ อย่างแท้จริงโดยไม่มีการถือผี เขาก็ไม่นับถือ แต่ก็ยังมีการถือผีกันเป็นส่วนใหญ่ และส่วนมากก็จะเป็นการนับถือศาสนาพุทธปนกันกับไสยศาสตร์ เพราะพิธีกรรมทางไสยศาสตร์มักจะมี ศาสนาพุทธเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยเสมออย่างที่แยกจากกันได้

ชาวตำบลเสริมซ้าย จะมีการเลี้ยงผีในช่วงเดือนมิถุนายนของแต่ละปี ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ

ประเพณีเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษาเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในทางพระพุทธศาสนา มีธรรมเนียมของสงฆ์ว่า พระสงฆ์ทุกรูปที่บวชใหม่และบวชมานานมีพรรษามาก จะอยู่ในแห่งหนตำบลใดก็ตามเมื่อถึงวันนี้แล้วจะต้องทำพิธีอธิษฐานพรรษา กล่าวคือ อธิษฐานเพื่ออยู่ประจำในวัดใดวัดหนึ่งที่ตนทำพิธีอธิษฐานนั้นตลอดเวลา ๓ เดือนในฤดูฝน สาเหตุที่พระสงฆ์จะต้องจำพรรษานี้กล่าวว่า

ประเพณีในมัชฌิมประเทศสมัยโบราณ คือ อินเดียตอนเหนือชนที่เกี่ยวไปมาอยู่เสมอนั้น จากเมืองโน้นไปเมืองนี้ จากเมืองนี้ไปเมืองนั้น คือ คนที่เป็นพ่อค้าเที่ยวค้าขายก็ดี ผู้ประพติตนเป็นนักบวชไม่มีห่วงใยเกี่ยวไปมาอยู่ เช่น พวกเดียริถีย์ และปริพาชกต่างๆ ก็ดี เมื่อถึงฤดูฝนก็หยุดพักแรมอยู่ ณ เมืองใดเมืองหนึ่ง เมื่อสิ้นฤดูฝนแล้วจึงเดินทางต่อไป แม้พระพุทธเจ้าซึ่งเสด็จไปมาอยู่ในเมืองต่างๆ ที่มัชฌิมประเทศ มิได้ประทับอยู่ในเมืองใดเมืองหนึ่งเป็นประจำ แต่เมื่อถึงฤดูฝนพระองค์ก็หยุดประทับอยู่ในเมืองใดเมืองหนึ่งเหมือนเช่นคนอื่น ๆ พระสงฆ์ทั้งหลายเมื่อยังมีน้อยและดำรงอยู่ในโลกุตระคุณ รู้จักการอันสมควรและไม่สมควรต่างก็หยุดพักเช่นเดียวกับพระพุทธเจ้า เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ไม่มีความจำเป็นอันใดที่พระพุทธเจ้าจะต้องบัญญัติวินัยให้พระสงฆ์จำพรรษา เหตุการณ์ก็เรียบร้อยตลอดมา จนกระทั่งมีพระภิกษุมามากขึ้น วันหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ที่เวฬุวันมหาวิหาร เมืองราชคฤห์ มีพระสงฆ์พวกหนึ่งเรียกว่า “ฉัพพัคคีย์” คือมี ๖ รูปด้วยกันเที่ยวไปเที่ยวมาทุกฤดูกาลไม่หยุดพักเลย แม้ในฤดูฝนก็ยังเดินทางเที่ยวเหยียบย่ำข้าว หญ้า และสัตว์เล็กๆ ตายด้วยฝีเท้า คนทั้งหลายพากันติเตียนว่าแม้พวกเดียริถีย์และปริพาชกเขาก็ยังหยุด ที่สุดจนนกก็ยังรู้จักทำรังบนยอดไม้เพื่อหลบฝน แต่พระสมณศากยบุตรทำไมจึงยังเที่ยวอยู่ทั้ง ๓ ฤดู เหยียบย่ำข้าวกล้า และต้นไม้ที่เป็นของมีชีวิตอยู่ และทำสัตว์ให้ตายเป็นอันมาก ความทราบถึงพระพุทธเจ้าพระองค์จึงทรงอนุญาตให้พระสงฆ์จำพรรษาด้วยเหตุดังกล่าวนี้ พระสงฆ์จึงต้องจำพรรษาตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และมีวันเข้าพรรษาต่อกันมาจนถึงทุกวันนี้

กาลที่นิยมเรียกว่า ฤดูฝนนั้น มีกำหนด ๔ เดือน คือ ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ จนถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ การจำพรรษาของพระสงฆ์จึงมีกำหนด ๓ เดือน โดยแบ่งออกเป็น ๒ ระยะเวลา คือ ระยะเวลาแรกเรียกว่า ปุริมพรรษา แปลว่า พรรษาแรกหรือพรรษาต้น ระยะเวลาหลังเรียกว่า ปัจฉิมพรรษา แปลว่า พรรษาหลัง เริ่มตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๙ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ ถ้าปีใดอธิกมาส คือเดือน ๘ สองหน ในปีนั้นให้ถือวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ หลังเป็นวันปุริมพรรษา

การที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตวันเข้าพรรษาไว้ ๒ วัน คือ วันปุริมพรรษา และวันปัจฉิมพรรษานั้น เพื่อว่าถ้าพระสงฆ์จะจำพรรษาในวันเข้าปุริมพรรษาไม่ทันด้วยเหตุจำเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งจะได้มีโอกาสเลื่อนไปจำพรรษาในวันปัจฉิมพรรษาได้ วันเข้าพรรษาถึงแม้จะมีเป็น ๒ ระยะเวลาจริง แต่ที่ถือว่าสำคัญและปฏิบัติเป็นธรรมเนียมโดยทั่วกันนั้น นิยมวันเข้าปุริมพรรษา ซึ่งเป็นวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เป็นวันเข้าพรรษาไปครบ ๓ เดือน ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งเป็น วันออกพรรษา

สถานที่ที่พระสงฆ์จำพรรษานั้น พระพุทธเจ้าทรงห้ามไม่ให้จำพรรษาในกลางแจ้งใน โพรงไม้ และในตุ่ม ซึ่งไม่ใช่เสนาสนะ คือ ไม่ใช่ที่อยู่อาศัย ทรงอนุญาตให้จำพรรษาที่มีกุฏิบัง มีหลังคาและฝาครอบ ขอบชิด และต้องอยู่ให้ครบ ๓ เดือน หากอยู่ไม่ครบ ๓ เดือนหลีกไปเสียพรรษาขาด ต้องอาบัติคือโทษขนาดเบา เรียกว่า อาบัติทุกกฏ ถ้ามีภัยอันตรายเกิดขึ้นจะอยู่ในที่นั้นไม่ได้ เช่น น้ำท่วม หรือชาวบ้านนั้นต้องอพยพไปอยู่เสียที่อื่น ๆ เป็นต้น ก็ทรงให้ประหังงพรรษาได้ไม่เป็นอาบัติ หรือมีกิจจำเป็นจะต้องไปแรมคืนที่อื่น เช่น กิจนิมนต์ กิจเกี่ยวกับพระศาสนาตลอดจนพระอุปัชฌาย์อาจารย์อาพาธ เป็นต้น ทรงอนุญาตให้ไปด้วยสัตตมาหสันนิวัติ คือ ไปแล้วกลับมาภายใน ๗ วันพรรษาไม่ขาด

พิธีอธิษฐานพรรษา เมื่อถึงวันเข้าพรรษาพระสงฆ์ประชุมพร้อมกันในโรงพระอุโบสถ ทำวัตรสวดมนต์เสร็จแล้ว เปล่งวาจาอธิษฐานพร้อมกันว่า อิมสมิ อาวาเส อิมเตมาส วสส อูปมิ (ว่า ๓ หน) แปลว่า ข้าเจ้าจำพรรษาในกุฏินี้ตลอด ๓ เดือน ดังนี้

ยังมีพิธีสำคัญอีกพิธีหนึ่ง ซึ่งเป็นพิธีเกี่ยวกับการเข้าพรรษาคือ พิธีขอขมาโทษ วิธีปฏิบัติคือ พระผู้น้อยนำดอกไม้ธูปเทียนเข้าไปหาพระผู้ใหญ่ กล่าวคำขอขมาโทษเป็นใจความว่า “ขอขมาโทษที่ล่วงเกินทางกาย วาจา ใจ เพราะความประมาท” แล้วพระผู้ใหญ่ก็กล่าวว่า “ข้าพเจ้ายกโทษให้” เป็นอันว่าต่างฝ่ายต่างยกโทษให้แก่กันและกัน เป็นวิธีสมาสนสามัคคีได้ดียิ่ง พิธีขอขมาโทษนี้ทำภายหลังจากอธิษฐานพรรษาแล้ว

การเข้าพรรษาของชาวบ้าน

กิจกรรมเกี่ยวกับการเข้าพรรษา นอกจากจะเป็นกิจที่พระสงฆ์ได้ทำกันมาจนเป็นประเพณีแล้ว ชาวบ้านที่นับถือพุทธศาสนาก็ถือการเข้าและออกพรรษาเป็นงานสำคัญของตน ด้วยในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของบริษัท ๔ ของพระพุทธเจ้าอันได้แก่ พระภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา โดย พุทธนิยชาวบ้านที่ประพฤติดนเป็นอุบาสก อุบาสิกา จะต้องทำพิธีที่เข้าพรรษาดังนี้

๑. การหยุดเดินทางไปในหน้าฝน
๒. การทำนา
๓. การหยุดทำในสิ่งไม่ดี
๔. การหยุดเพื่อบำเพ็ญแต่ความดี
๕. โอกาสสั่งสอนบุตรหลาน

ดังนั้น เมื่อถึงวันเข้าพรรษาพุทธศาสนิกชนย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่มาก เพราะถือว่าเป็นโอกาสอันดีที่จะได้บำเพ็ญบุญ บำเพ็ญกุศลเป็นพิเศษกล่าวคือ เมื่อใกล้จะถึงวันเข้าพรรษาต่างก็ช่วยกันซ่อมแซมตกแต่งเสนาสนะ เพื่อให้พระสงฆ์ได้อยู่จำพรรษาดด้วยความสุข บ้างก็ส่งลูกหลานเข้ารับการอุปสมบทเป็นภิกษุในพุทธศาสนา เพื่อสืบต่ออายุพระพุทธศาสนาต่อไป พอถึง วันเข้าพรรษาต่างก็ชักชวนกันไปประชุมตามวัดที่อยู่ใกล้บ้าน ถวายผ้าอาบน้ำฝนและจตุปัจจัยแก่ภิกษุสามเณร บางพวกก็อธิษฐานว่าจะรักษาอุโบสถ์ ถือศีลตลอด ๓ เดือน บางพวกก็มีใจหนักแน่นก็อธิษฐานใจเว้นจากสิ่งที่ควรเว้น บำเพ็ญแต่สิ่งที่ควรบำเพ็ญ เช่น พวกที่ดื่มเหล้าบางคนจะอธิษฐานว่า จะงดเว้นจากการดื่มเหล้า ๓ เดือน หรือพวกที่เล่นการพนัน บางคนอธิษฐานว่าภายใน ๓ เดือนนี้จะไม่เล่นการพนันชนิดต่างๆ อย่างเด็ดขาด บางคนก็อธิษฐานใจด้วยตนเองบางคนปฏิบัติตนต่อหน้าพระสงฆ์เป็นพยาน แล้วก็จะปฏิบัติตามคำอธิษฐานหรือคำปฏิญาณนั้นตลอด ๓ เดือน

ชาวตำบลเสริมซ้ายจะทำบุญเข้าวัดในวันเข้าพรรษา เป็นประจำทุกปี โดยประกอบพิธีแต่ละวัดที่ตนศรัทธาอยู่

ประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝน

ผ้าอาบน้ำฝนที่เรียกว่า “วัสสิกพัตร” นั้นเป็นสิ่งหนึ่งที่ชาวพุทธในล้านนาไทยนิยมถวายแด่พระสงฆ์ในเทศกาลเข้าพรรษา เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่พระสงฆ์ที่เข้าประจำอยู่ในวัด พระยานุমানราชธนได้เขียนไว้ในเรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมของชาวพุทธอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวกับวันเข้าพรรษา คือ การถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุสงฆ์ เดิมทีพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุใช้ผ้า ๓ ผืน ซึ่งรวมเรียกว่า ไตรจีวร คือ สบงได้แก่ ผ้านุ่ง ๑ จีวร ได้แก่ ผ้าห่ม ๑ สังฆาฏิ ได้แก่ ผ้าพาดบ่า ยังไม่ได้ทรงอนุญาตให้ใช้ผ้าอาบน้ำฝน ครั้นเวลาฝนตก ภิกษุที่จะอาบน้ำฝนก็ไม่มีผ้าจะนุ่งอาบ จะต้องเปลือยกายอาบน้ำฝน

วันหนึ่งนางวิสาขาใช้หญิงคนใช้ให้เข้าไปในวัดขณะฝนตก หญิงคนใช้เห็นภิกษุเปลือยกายอาบน้ำฝนเข้าใจว่าเป็นพวกเดียรถีย์ จึงกลับไปบอกนางวิสาขา นางวิสาขาจึงได้กราบทูลพระพุทธเจ้า เพื่อขอพระบรมพุทธานุญาตถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่ภิกษุ ขอให้ภิกษุรับเอาผ้าอาบน้ำฝนที่มีคนมาถวายได้ พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงอนุญาตภิกษุใช้ผ้าอาบน้ำฝนตั้งแต่นั้นมา และได้กลายเป็นประเพณีถวายผ้าอาบน้ำฝนจนบัดนี้

ผ้าอาบน้ำฝนมีกำหนดไว้ตามที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต คือ กว้างศอกคืบ ๑๔ นิ้ว ๑ กระเบียดกับ ๒ อนุกระเบียด ยาว ๔ ศอก กับ ๓ กระเบียด ทำยาวหรือกว้างกว่านี้ใช้ไม่ได้ เป็นโทษแก่ภิกษุ เวลาที่จะถวายผ้าอาบน้ำฝนนั้น มีพระพุทธบัญญัติไว้ตั้งแต่แรม ๑ ค่ำ เดือน ๗ ถึงขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เป็นเวลาก่อนเข้าพรรษา ๑ เดือน เวลานี้เป็นระยะเวลาที่ภิกษุจะแสวงหาผ้าอาบน้ำฝนได้ ผู้ประสงค์จะบำเพ็ญกุศลที่ถูกต้องตามพระพุทธบัญญัติจึงหาผ้าอาบน้ำฝนมาถวายในระยษนี้ ที่ปฏิบัติกันทั่วไป นิยมถวายในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ ก่อนเข้าพรรษา ๑ วัน เพราะวันนี้เป็น วันธรรมสวนะ และเป็นวันอาสาฬหบูชาด้วย พุทธศาสนิกชนไปประชุมกันที่วัดเป็นปกติอยู่แล้ว จึงถือโอกาสถวายผ้าอาบน้ำฝนในวันนั้น

หน้าที่ของชาวพุทธ เมื่อถึงวันเข้าพรรษานอกจากจะจัดดอกไม้ธูปเทียนและของใช้ประจำอื่นๆ เช่น สบู่ แปรงสีฟัน สีย้อมผ้าและยารักษาโรค เป็นต้น ไปถวายพระเถระอุปัชฌาย์อาจารย์ที่ตนเคารพนับถือแล้วพึงทำจิตใจของตนให้สะอาด ปราศจากความอิจฉาริษยา พยาบาท ให้อภัยในความผิดพลาดหรือสิ่งที่ได้ล่วงเกินซึ่งกันและกัน ทั้งที่ตั้งใจและไม่ได้ตั้งใจ ไม่ถือเป็นสาเหตุโกรธเคืองกัน ปลุกความสามัคคีให้มีต่อกัน เพื่อเป็นกำลังในการบำรุงส่งเสริมพระพุทธศาสนาให้เจริญถาวรก้าวหน้า เป็นพุทธบูชา และตั้งจิตอธิษฐานว่า จะงดเว้นจากความชั่วทั้งปวง ประกอบแต่คุณงามความดีตลอดเวลา ๓ เดือนในพรรษานี้ ก็จะเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ที่จะบันดาลให้ได้รับความสุขทางจิตใจ อันสืบเนื่องมาจากไม่มีความอิจฉาพยาบาทอยู่ในจิตใจ และผลแห่งการบำเพ็ญคุณงามความดีตามที่ได้อธิษฐานใจไว้ตามควรแก่อัตภาพ

ชาวตำบลเสริมซ้ายจะมีการถวายผ้าอาบน้ำฝนตามวัดของตนเองเป็นประจำทุกๆ ปี

ประเพณีถวายเทียนเข้าพรรษา

การถวายเทียนเข้าพรรษา ของประชาชนชาวล้านนาไทยนิยมทำกันมาช้านานแล้ว เรียกว่า ถวาย “ตะตึงเทียนไฟ” แต่ทำถวายกันเป็นส่วนตัว พอถึงเวลาก็พาลูกหลานภายในครอบครัวไปถวาย ไม่ได้ทำกันเอิกเกริกเป็นส่วนรวม ดังเช่นที่ทำกันในภาคเหนือ ภาคอีสานปัจจุบันนี้

ค่านิยมของการถวายเทียนเข้าพรรษา มีดังนี้

๑. เพื่อใช้จุดเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา ในระหว่างพรรษา
๒. เพื่อให้ความสว่างเวลามีพิธีกรรมทางศาสนาในเวลากลางคืน เช่น การสวดมนต์และ การเทศน์ ซึ่งต้องอ่านจากคัมภีร์ธรรม
๓. เพื่อใช้เป็นเครื่องส่องสว่าง เวลาพระ สามเณรในวัดศึกษาท่องพระธรรมวินัย ในเวลากลางคืน

๔. เพื่อความสุขจากบุญกุศลที่ได้ทำบุญถวายเทียน ซึ่งมุ่งหวังให้มีปัญญาสว่างไสว ชีวิตจะได้รุ่งโรจน์ เปรียบเสมือนแสงเทียนที่ส่องสว่าง

๕. เพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ

เทียนเข้าพรรษา แบ่งออกเป็น ๒ ชนิด

๑. เทียนหลวง หมายถึง เทียนที่ทำขนาดใหญ่ มีความสูงตั้งแต่ ๑ เมตรขึ้นไป ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางอย่างน้อยก็ ๘ นิ้ว

๒. เทียนน้อย หมายถึง เทียนเล็ก คือ ขนาดโตกว่าเทียนไชธรรมดalen้อยแต่ก็จัดว่ามีขนาดใหญ่กว่าธรรมดาแล้ว

วิธีทำเทียน

เทียนน้อย สำหรับถวายเข้าพรรษา ใช้ด้ายดิบซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับด้ายสายสิญจน์ ขนาดของด้ายมากน้อยแล้วแต่ขนาดความใหญ่และความสูงของเทียนไม่ได้กำหนดไว้ตายตัว จะนับเส้นเท่าอายุก็ได้ นำขี้ผึ้งอย่างดี คือ ขี้ผึ้งแท้ ขี้ผึ้งที่ขายตามท้องตลาดเรียกว่า ขี้ผึ้งไม่แท้ เพราะเจือปนกับสิ่งอื่น เช่น ไขวัว-ควาย เพื่อต้องการให้ราคาถูกลง และคุณภาพก็คงจะเลวลงด้วย ถ้าเป็น ขี้ผึ้งดีแล้ว เมื่อดมดูจะมีกลิ่นหอม เวลาจุดเทียนก็จะค่อยๆ ไหม้ลามไปที่ละน้อยไม่มีน้ำตาเทียนมากด้วย เมื่อได้ ขี้ผึ้งดีมาแล้วเอามาหั่นเป็นแผ่นบางๆ ใส่ในภาชนะ เช่น ถาดเคลือบ หรือจานสังกะสี นำไปไว้กลางแดดเพื่อให้ ขี้ผึ้งอ่อนตัวลง แล้วจึงนำมาแผ่เป็นแผ่นบางๆ ประกะบรอบๆ ใส่เทียนที่เตรียมไว้เหลือตรงปลายให้ใส่เทียนโผล่ขึ้นมาจะได้ใช้สำหรับจุด แล้วนำไปคล้องบนแผ่นกระดานหรืออะไรก็ได้ที่เป็นแผ่นราบ เพื่อให้เทียนกลมกลิ้งสวยงาม ก็จะได้เทียนสำหรับถวายเข้าพรรษาตามต้องการ

เทียนหลวง หรือเทียนขนาดใหญ่ ในการทำจะต้องจัดเป็นพิธีเรียกว่า พิธีหล่อเทียนเข้าพรรษา ซึ่งจะมีอุปกรณ์และวิธีทำดังต่อไปนี้

อุปกรณ์ในการทำ

๑. ขี้ผึ้ง ส่วนมากใช้ ขี้ผึ้งดี แต่เนื่องจากต้องใช้จำนวนมาก จึงเอา ขี้ผึ้งแผ่นบ้างก็ได้ แต่ถ้าใช้ ขี้ผึ้งแผ่นมาไปลำเทียนก็จะไม่แข็งแรง คือ จะอ่อนตัว และโน้มลงมาได้ง่ายถ้าถูกความร้อนเพียงเล็กน้อย ดังนั้นเขาจึงนิยมใช้ ขี้ผึ้งดีเป็นส่วนใหญ่ บางแห่งก็ผสมเทียนไขลงไปด้วย เพื่อให้เกิด ความแข็งแรง

๒. ด้ายดิบ สำหรับทำใส่เทียน ถ้าเทียนใหญ่ก็ต้องใช้ใส่เทียนใหญ่ตามไปด้วย

๓. เบ้าเทียน เบ้าเทียน หมายถึง ภาชนะที่จะนำ ขี้ผึ้งเหลวใส่ลงไป เมื่อเย็นลง ขี้ผึ้งจะแข็งตัว และมีลักษณะรูปร่างเช่นเดียวกับเบ้าเทียน เบ้าเทียนทำจากวัสดุต่างๆ กันดังนี้

- ทำจากต้นมะละกอ นำต้นมะละกอขนาดใหญ่ตามต้องการมาตัดหัวท้าย ตามขนาดความสูงของลำเทียน ใช้มีดผ่าตามยาวเป็น ๒ ซีก ขุดใส่ในทิ้งให้หมด ตอนที่ขุดจะต้องตกแต่งบริเวณภายในให้เรียบแล้วจึงนำมาประกบติดกัน ผูกด้วยเชือก ใช้ดินเหนียวประกบตรงรอยต่อเพื่อ เชื่อมไม่ให้ ขี้ผึ้งเหลวไหลออกมาได้เวลาหล่อ

- ใช้ไม้แผ่นยาวๆ ประกะบกันเป็นรูปแปดเหลี่ยม หกเหลี่ยม

- ใช้ไม้ไผ่ช่างทะเลลูบไล้ให้กลวง ชนิดนี้เวลาหล่อจะต้องตั้งบนพื้นดิน จะได้ไม่รั่ว

- ใช้สังกะสีหรือเหล็กทำเป็นรูปทรงกลมบ้าง หกเหลี่ยมบ้าง แปดเหลี่ยมบ้างตามต้องการ แบบนี้รู้สึกจะสะดวกกว่าแบบอื่นๆ และรูปทรงงดงามกว่าด้วย กระบอกรูปทรงต่างๆ นี้จะต้องทำเป็น ๒ ซีกหรือมากกว่าประกบกันอยู่ เพราะจะได้แกะออกได้เมื่อขี้ผึ้งแข็งตัวแล้ว

๔. แทนสำหรับรองรับเทียน (เชิงเทียน) เนื่องจากเทียนเล่มใหญ่มีน้ำหนักมาก ดังนั้นแทนรองรับต้องแข็งแรงแน่นหนาและเหมาะสมกับขนาดลำเทียนด้วย

๕. ภาชนะที่ใช้เคี้ยว ขี้ผึ้ง จะใช้กระทะทองหรือปืบกี้ได้

๖. เต้าอั้งโล่ ใช้ก่อไฟสำหรับต้ม

ในการหล่อเทียนเข้าพรรษาใหญ่ๆ จะทำโดยเจ้าภาพร่วมกันจัดทำหลายๆ คน หรือทำเป็นหมู่คณะ เช่น เทียนของโรงเรียน เทียนของคณะศรัทธาวัด เป็นต้น

ปัจจุบันไม่นิยมที่จะหล่อเทียนส่วนมากจะซื้อจากร้านค้า แล้วนำมาถวายพระตามวัดที่ตนศรัทธา ในตำบลเสริมซ้ายทางโรงเรียน คณะศรัทธา และเทศบาลตำบลเสริมซ้ายจะนำเทียนไปถวายตามวัดในตำบลเสริมซ้ายจนครบทุกวัด ซึ่งเป็นประเพณีแสดงถึงความสามัคคีของชาวตำบลเสริมซ้าย

ประเพณีทานขันข้าว

การทานขันข้าว (ทานกั๊วะข้าว) เป็นประเพณีชาวล้านนาอีกแบบหนึ่ง ที่นิยมทำกันในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว โดยจะเตรียมจัดอาหารคาวหวานที่จะทานไปหาผู้ตายเป็นชุด (กั๊วะ) จะทำ ๑ ชุด ต่อผู้ตาย ๑ คน ใน ๑ ชุด (๑ กั๊วะ) จะประกอบด้วยข้าวเหนียว ๑ ห่อ อาหารคาว ๑ อย่าง ขนม ๑ อย่าง ผลไม้ เมี่ยง บุหรี่ ไม้ขีดไฟ ๑ กลัก สวย (กรวย) ดอกไม้ รูปเทียนแล้ว เขียนชื่อผู้ที่จะ (ผู้อุทิศ) และชื่อผู้ตายใส่ลงในขันข้าว เพื่อให้พระที่หยาดน้ำกั๊วะข้าว (กรวดน้ำเพื่อแผ่กุศลไปหาผู้ตาย) ได้อ่านชื่อผู้ที่จะदान (ผู้อุทิศ) และชื่อผู้ตายซึ่งจะเป็นวิญญูณที่จะรับส่วนบุญและให้พรแก่ผู้दानด้วย

ตัวอย่างการเขียนใบกำนทาน (บัญชีรายชื่อการถวายทาน)

ขันข้าวสำรับนี้หมายมี นางสาวบัวบาน ทะสัน เป็นเจ้าพร้อมด้วยพ่อแม่พี่น้องญาติทุกคน จักถวายทานไปหาปู่คนหนึ่งชื่อว่า ปุ่นอน ทะสัน ว่าฉันนั้นแก้ดีหลี”

ในการทานขันข้าวนี้ชาวบ้านต้องรีบไปวัดตั้งแต่เช้ามีด เนื่องจากจะมีคนไปทานขันข้าวกันเป็นจำนวนมาก นิยมทำพิธีกันในกุฏิ หลังจากทานขันข้าวเสร็จแล้วจึงไปตักบาตรร่วมกันในวิหาร เพื่อรับศีล ฟังธรรม ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุสงฆ์ สามเณรรับพร กราบพระ ลาพระ

ชาวตำบลเสริมซ้ายจะทำบุญทานขันข้าวส่วนมากในวันเข้าพรรษา วันออกพรรษา ฯลฯ

ประเพณีทานไปหาคนตาย (อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย)

ประเพณีอุทิศหาผู้ตายบางที่เรียกว่า ประเพณีเดือน ๑๒ เป็ง (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐) ประชาชนในล้านนาไทยนิยมทำบุญ อุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษของตน คือ พ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย ลุงป้า ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว ประเพณีนี้เรียกกันในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกันไป บางจังหวัดในล้านนาเรียกประเพณีอุทิศหาผู้ตายบ้าง เรียกประเพณี เดือนสิบสองบ้าง เรียกประเพณีปล่อยผีเปรต ตรงกับของภาคกลางว่า “ตรุษสารท” ปักขี้ไต้เรียกว่า ประเพณีเดือนสิบชิงเปรตและทางภาคอีสานเรียกประเพณีบุญข้าวประดับดิน ประเพณีที่กล่าวมานี้โดย ความหมายและจุดประสงค์เป็นอันเดียวกัน ต่างกันด้วยวิธีการทำตามจารีต ประเพณีที่เคยทำมาในท้องถิ่นของตน

การอุทิศหาผู้ตายของล้านนาไทย มีประเพณีสืบต่อกันมาเนื่องในการอุทิศกุศลแก่ญาติพี่น้องผู้ที่ตายไปแล้ว ถือกันว่าในวันเดือน ๑๒ เหนือ ขึ้น ๑๔ ค่ำ จะเป็นวันแต่งดาเตรียมข้าวปลาอาหาร ขนมหวาน ผลไม้ไว้พร้อมสรรพ รุ่งขึ้นซึ่งเป็นวันเดือน ๑๒ เป็ง ชาวบ้านจะนำเอาอาหารใส่ถาดไปวัด และจะถวายแด่พระภิกษุเรียกว่า “ทานขันข้าว” มีการหยาดน้ำอุทิศส่วนกุศลด้วย โดยให้พระเป็นผู้กรวดให้ เพราะถือว่าท่านเป็นผู้ทรงศีล บุญกุศลจะถึงแก่ผู้ตายได้ง่าย

การทำบุญอุทิศกุศลนั้น มีการทำ ๒ แบบ คือ อุทิศแก่ผู้ตายธรรมดา และอุทิศแก่ผู้ตายโดยอุบัติเหตุ พวกผีตายโหง อุทิศแก่ผู้ตายธรรมดาญาติจะนำอาหารไปถวายที่วัดถือว่าวิญญูณผู้ตายธรรมดาจะเข้าออกวัดได้โดยสะดวก ส่วนผีตายโหงนั้นเข้าวัดไม่ได้เพราะอำนาจแห่งเวรกรรม ญาติต้องถวายอาหารพระนอกวัด คือ นิมนต์พระมานอกกำแพงวัดแล้วถวาย เช่นเดียวกับบุญข้าวประดับดินของอีสาน

การทำบุญอุทิศถึงผู้ตายนี้ ถ้ามีญาติหลายคนที่ตายไปแล้วจะต้องอุทิศให้คนละชั้น หรือคนละถาด กล่าวคือ จะต้องถวายหลายครั้งตามจำนวนคน แต่บางรายก็เขียนรายชื่อให้พระ เวลาพระให้พรจะได้พูดถึงผู้ตาย ศรีทธาประชาชนบางคนนอกจากทานขันข้าวอุทิศส่วนกุศลแล้ว ยังนิมนต์พระมาเทศน์ที่บ้านอุทิศกุศลแก่ผู้ตายด้วย บางรายก็ไปนิมนต์พระเทศน์ที่วัดพร้อมกับ การถวายอาหาร ทานขันข้าว ธรรมเทศนาที่นิยมเทศน์ในวันดังกล่าวประกอบด้วย

๑. ธรรมเปตพลี
๒. ธรรมมัลลยโผด
๓. ธรรมมูลนิพพาน
๔. ธรรมมหามูลนิพพาน
๕. ธรรมตำนานดอนเต้า
๖. ธรรมตำนานพระอินทร์

เจ้าภาพอาจจะบูชาเอากัณฑ์ (ผูก) ไต่กัณฑ์ (ผูก) หนึ่ง คือ เรื่องใดเรื่องหนึ่งเทศน์ให้ ฟังเป็นอาานิสงส์แห่งการฟังธรรมอุทิศเป็นบุญพเปตพลี การทำบุญอุทิศหาผู้ตาทหากจะพิจารณาถึงประโยชน์ แล้วได้สิ่งที่เป็นสาระหลายประการ ดังนี้

๑. เป็นการสร้างความกตัญญูทเวที่ต่อบรรพชน
๒. เป็นการสังคหะช่วยเหลือผู้ตายอื่นๆ และถวายอาหารแก่พระภิกษุสงฆ์จำนวนมาก ซึ่งจำพรรษา อยู่
๓. เป็นการสร้างความสามัคคียึดเหนี่ยวน้ำใจคนข้างเคียงมิตรสหาย
๔. เป็นการสร้างความสุขใจให้แก่ผู้กระทำ
๕. เป็นการอนุรักษ์มรดกของบรรพบุรุษไว้นานเท่านาน

ชาวตำบลเสริมซ้ายมีการทำบุญที่วัดทุกวัดในตำบลเสริมซ้าย ซึ่งเป็นประเพณีอุทิศส่วนกุศลผู้ตาย ในวันเดือนสิบสองเป็ง (ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๐ ของภาคกลาง) จึงเป็นประเพณีที่ดีงาม ควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ให้เจริญและคงอยู่กับลูกหลานสืบไป

ประเพณีทอดกฐิน

ประเพณีตานกฐิน (ทอดกฐิน) มีมาในแต่สมัยในครั้งพุทธกาลและสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน กฐิน แปลว่า ไม้สะดึง คือ กรอบไม้ชนิดหนึ่งใช้สำหรับซึ่งผ้าเพื่อให้สะดวกแก่การตัดเย็บใน สมัยโบราณ

ประวัติความเป็นมาที่เกิดการทอดกฐินในพระวินัยปิฎก พระพุทธเจ้าทรงอนุญาตให้ภิกษุรับผ้ากฐิน โดยนัยว่า สมัยหนึ่งพระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ เขตวันมหาวิหาร ครั้นนั้นภิกษุชาวเมืองปาฐะยยะ (ตะวันตก แคว้นโกศล) เดินทางมาเพื่อหวังเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าแต่ไม่ทัน เพราะใกล้ ฤดูเข้าพรรษาจึงต้องจำ พรรษาในเมืองสาเกตุ แต่ก็ลำบากในฐานะอาคันตุกะ ต่างมีจิตใจคิดถึงพระพุทธเจ้าตลอดเวลา ครั้นออก พรรษาก็รีบเดินทางมาเมืองสาวัตถิระหว่างทางพื้นดินยังเป็นหลุม เป็นโคลน ภิกษุทั้งหลายเดินผ่านก็เปื้อน จีวรและร่างกาย จีวรก็อุ้มน้ำไว้หนักอึ้งลำบากแก่ร่างกายยิ่ง ครั้นเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าพระองค์ที่ทรงตรัสถาม ความเป็นมา ตรัสธรรมมิกถาภิกษุเหล่านั้นได้สำเร็จพระอรหันต์ ลำดับนั้นพระพุทธองค์ทรงดำริถึงความ ลำบากของภิกษุเหล่านั้นเห็นว่า “กฐินตถาโร จ นามโส สัพพิพุทธเทหิ อนุญาโต” แปลว่า การกรานกฐินนั้น พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ทรงอนุญาต ดังนั้น จึงประชุมสงฆ์อนุญาตให้พระภิกษุรับผ้ากฐินได้ในฤดูออก พรรษา

มหาวิทยาลัย มหาอุปาสิกา ได้เห็นความลำบากของพระภิกษุสงฆ์ ๓๐ รูปที่เดินทางมาจากเมืองปา เหล่านั้น มีความประสงค์จะถวายผ้าอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ผ้ากฐิน” ได้เข้ากราบทูลขอพระบรม พุธานุญาตจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งก็ทรงอนุญาตให้นางวิสาขาจัดถวาย นับเป็นคนแรกที่ถวายกฐินใน พระพุทธศาสนา นับแต่นั้นมาพุทธบริษัทก็เริ่มพิธีทำบุญทอดกฐิน จนกลายมาเป็นประเพณีตราบเท่าทุก วันนี้

การทอดกฐินสำหรับล้านนาไทย ในสมัยโบราณไม่ค่อยนิยมทอดกฐินกันอย่างไรในปัจจุบัน เนื่องจากการถวายกฐินเป็นงานใหญ่ ต้องตระเตรียมมาก แต่ก็ได้แพร่หลายกันมาและนิยมกันมากขึ้นในสมัย รัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงในปัจจุบัน ซึ่งถือกันว่าผู้ใดได้ตานกฐินหรือทอดกฐินก็จะทำให้ได้บุญมาก จึงถือ ว่าเป็นประเพณีทำบุญที่สำคัญมาก นิยมทำกันทุกหนทุกแห่งในคราวเทศกาลหลังออกพรรษาแล้ว

ในการทอดกฐินได้กำหนดเขตช่วงเวลาในการทอดอยู่เพียงระยะเวลา ๑ เดือน เท่านั้น คือนับตั้งแต่ แรม ๑ ค่ำ เดือนเกียง (เดือน ๑๑) ถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนยี่ (เดือน ๑๒) ดังนั้น ถ้าใครจะทอดกฐินจะต้อง ทอดในระยะเวลา นี้ จะทอดก่อนหรือหลังไม่ได้ และวัดหนึ่งจะทอดได้ครั้งเดียวใน ๑ ปี

ประเพณีทอดผ้าป่า

เมื่อเดือนยี่มาถึงคนไทยล้านนานิยมทอดผ้าป่า หรือ “ทานทอด” กันเกือบทั่วไป นับแต่โบราณมาบางคนทำการถวายกฐินแล้ว เอาผ้าป่าไปทอดอีก เป็นผ้าป่าหางกฐิน บางคนจัดต้นผ้าป่าขึ้นมาเป็นการเฉพาะ มีลักษณะผ้าบังสุกุลจีวรตามแนวป่าและเดินเข้าไปในป่าช้าหวังใจว่าจะพบ ผ้าสักผืนหนึ่ง ขณะที่พระอนุรุทธรำพึงเช่นนั้นเทพธิดานางหนึ่งซึ่งชาติก่อนเคยเป็นภรรยาของ พระอนุรุทธ มีศรัทธาอยากจะทำถวายผ้าบังสุกุลแก่ท่านจึงนำเอาผ้าทิพย์ลงมาพาดไว้ที่ต้นไม้เดี่ยวๆ ต้นหนึ่ง ระหว่างทางที่พระเถระเดินผ่านไป เมื่อพบเหตุเช่นนั้นจึงแสดงความประหลาดใจเมื่อถามถึงเจ้าของไม่มี ท่านจึงอธิษฐานเป็นผ้าบังสุกุล การทอดผ้าป่าสมัยต่อมาถึงปัจจุบัน

การทอดผ้าป่าปัจจุบัน เจ้าภาพจะนำเอากิ่งไม้ที่เหมาะสมแก่ต้นผ้าป่ามาใช้แทนต้นไม้ หรือ พุ่มไม้ โดยมากใช้กิ่งมะขาม เพราะมีกิ่งมากและเหนียวด้วย นำมาปักติดกับต้นกัณฑ์สังเคต หรือหม้อไถภาชนะแล้วแต่ศรัทธา ภายในภาชนะดังกล่าวจะใส่เครื่องอุปโภค บริโภคของกินของใช้ เช่น ข้าวสาร พักแพง ปลาอย่าง ปลาแห้ง ผลไม้ต่างๆ และของใช้ภายในครัว ส่วนต้นผ้าป่าก็จะแขวนวัตถุที่ค่อนข้างเบา มีหมากพลู บุหรี่ ไม้ขีด เทียนไข สมุด ดินสอ เป็นต้น แล้วมีผ้าจีวร หรือสบงที่ใช้เป็นผ้าแขวน หรือพาดไว้ผืนหนึ่งสำหรับให้พระสงฆ์มาพิจารณาชักบังสุกุล สิ่งที่ยึดทำกันเป็นประจำคือ การนำเอาผ้าจันทนูมาทำเป็นรูปชะนีเล็กๆ แขวนไว้ด้วย

มูลเหตุที่มีผ้าป่า

เกิดที่ประเทศอินเดีย คือ สมัยพุทธกาลครั้งที่พระผู้มีพระภาคเจ้ามิได้ทรงอนุญาตให้ภิกษุทั้งหลายรับจีวรจากชาวบ้าน ภิกษุจำต้องเที่ยวเก็บผ้าที่เจ้าของเขาทิ้งแล้ว คือ ผ้าเประอะเปื่อนที่ชาวบ้านทิ้ง หรือผ้าท่อนศพตามป่าช้าหรือตามป่า (บังสุกุล คือ ผ้าเปื่อนผุ่น) เป็นผ้าชิ้นเล็ก ชิ้นน้อย ครั้นได้มาแล้วก็เอามาซักหรือปะติดปะต่อกัน ทำเย็บ ย้อม เป็นจีวรหรือสบง หรือสังฆาฏิผืนใดผืนหนึ่ง ด้วยเหตุนี้การทำจีวรของภิกษุในครั้งนั้นต้องช่วยกันทำหลายรูป และแม้จีวรของภิกษุที่ทรงอนุญาตให้ตัดเป็นชั้นธ้อย่างกระต๊อของชาวมคธ ก็เพื่ออำนวยความสะดวกในการเอาผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยมาปะติดปะต่อกันนี้เอง ครั้นต่อมาชาวบ้านเห็นความลำบากของภิกษุ จะนำผ้าไปถวายโดยตรงก็ยังไม่มียุทธธานุญาต จึงนำผ้าไปทิ้งไว้ตามที่ต่างๆ เช่น ในป่าช้า หรือในป่า เมื่อภิกษุไปพบเข้าก็นำเอามาทำจีวรตามประสงค์

แต่การทอดผ้าป่าเยี่ยงสมัยโบราณนี้ ดูจะบางตามากเสียแล้ว การทอดผ้าป่ามักจะมีสบง จีวร หรือไตรจีวร และอื่นๆ เช่น อ้อย ข้าวสาร ปลาแห้ง ปลากรอบ บรรจุลงในกระเช้า กระบุงบ้าง และปิดกระดาดอย่างสวยงาม ภาชนะเหล่านี้ส่วนมากมีขนาด ๑ ศอกบ้าง ๒ ศอกบ้าง เอากิ่งไม้ปักตั้งลงไป แล้วแขวนตามกิ่งไม้ด้วยของใช้ต่างๆ ถ้าจะให้สนุกสนานตื่นเต้นและพิสดาร จะใช้ไม้ไผ่สานเป็นรูปผีเปรต แล้วเอากระดาดมาปะให้ดูน่ากลัว ภายในห้องบรรจุเครื่องใช้ต่างๆ แล้วยกไปไว้ตามสุ่มท่อมพุ่มไม้ ถ้าพระภิกษุองค์ใดไปพบแล้วตกใจก็จะผ่านไป แต่ถ้าองค์ไหนไม่ตกใจจะเก็บเอาผ้าไป ก็คล้ายกับว่าช่วยให้ผีเปรตนั้นไปผุดไปเกิด

เมืองไทยมีการรื้อฟื้นขึ้นมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ ทรงพระประสงค์เพื่อจะรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีในทางศาสนา

ความนิยมในระยะเวลา

ในสมัยพุทธกาลไม่นิยมกำหนดระยะเวลาทอดผ้าป่า สุดแต่ว่าทายก ทายิกามีใจศรัทธาใคร่จะทำบุญก็นำเอาผ้าขึ้นไปไว้ตามป่า หรือสถานที่ไปมาของภิกษุ เมื่อภิกษุไปพบก็จะเก็บเอาไปทำผ้าไตรจีวรต่อไป

สมัยปัจจุบันนิยมทอดกันโดยมากในระยะเวลากำหนด คือ ระหว่างเดือน ๑๒ ถึงเดือน ๔ เหนือ แม้ในทางราชการก็ปรากฏว่ามีในระหว่างเดือน ๑๒ พร้อมกับพิธีลอยพระประทีป

ประเภทของผ้าป่า

๑. ผ้าป่าทางกฐิน หรือแถมกฐิน โดยมากเจ้าภาพผู้ทอดจัดให้มีขึ้น คือ เมื่อทอดกฐินแล้วก็เลยทอดผ้าป่าตามไปด้วย

๒. ผ้าป่าโยง เป็นผ้าป่าเจ้าภาพเดียวหรือหลายเจ้าภาพบ้าง จัดทำรวมกันหลายกอง

๓. ผ้าป่าสามัคคี โดยมากแจกฏีกาบอกบุญไปตามที่ต่างๆ รั้งกันน้อยบ้างมากบ้างตามแต่จะมีศรัทธาจัดรวมกันเป็นจำนวนมาก บางที่อาจมีถึง ๕๐๐ กอง หรือมากกว่านี้ก็ได้ ผ้าป่าชนิดนี้มีงานฉลองกันเป็นการครึกครื้น โดยมากจัดทำขึ้นเพื่อรวมทุนทรัพย์ก่อสร้างหรือจัดทำวัตถุถาวรในวัด ผ้าป่าชนิดนี้บางทีก็ไม่มีผ้า มักจะเป็นสิ่งของอื่นๆ เช่น ข้าว หนังสือ ตามสะดวกแก่วัตถุที่หามาได้ ถึงกระนั้นก็ยังเรียกว่าผ้าป่า พอให้สมกับคำที่เรียกว่าผ้าป่า ด้วยเหตุนี้เองจึงเรียกผ้าป่าชนิดนี้ว่า “ผ้าป่าสามัคคี”

๔. ทานทอด (ทิ้งทาน) ประเพณีชาวเหนืออีกประการหนึ่ง คือ ทานทอด ชาวล้านนาถือว่าหากใครได้ทำทานทอดจะเป็นคนมีบุญมาก เพราะได้สงเคราะห์คนอื่น และมักจะพบกับโชคลาภ โดยไม่คาดฝัน ไปไหนมาไหนผู้คนรักใคร่ชอบพอ จึงนิยมกันมาช้านาน นับเป็นส่วนหนึ่งของผ้าป่า แต่เรานิยมเรียกว่า “ทานทอด” คือ ทานทอดทิ้งไว้นั่นเอง

สำหรับการทำบุญอีกประเภทหนึ่ง คือ การทานทอด ซึ่งภาคกลางเรียกว่า ทิ้งทาน เจตนาของทานยกผู้จะถวายแก่พระสงฆ์ก็ดี หรืออยากจะทำบุญสงเคราะห์แก่คนยากไร้ซึ่งใจผู้ใดก็ดี เขาจะนำเอาวัตถุที่จะถวายหรือที่จะให้ไปวางไว้ใกล้ๆ กับสถานที่อยู่ของภิกษุ เช่น บริเวณหน้ากุฏิของท่าน ถ้าเป็นชาวบ้านก็ใช้บริเวณหน้าบ้านของเขา หลังจากวางของแล้ว จะทำการจุดประทัด เพื่อเป็นสัญญาณว่ามีคนเขาเอาของมาถวายหรือเอามาให้ บางรายจะแอบดูจนผู้รับมาเก็บเข้าไปก่อนจึงจะกลับ บางรายก็กลับบ้านเลย ไม่สนใจว่าจะมารับหรือไม่ ให้สมกับเจตนาทานทอดหรือทิ้งทานจริงๆ การทอดผ้าป่าจึงทำสลับลักษณะ คือ ทอดด้วยการกล่าวคำถวายแล้วพระสงฆ์อนุโมทนาอย่างหนึ่ง กับวางของแบบทานทอดหรือทิ้งทานโดยไม่ต้องการรับพรอนุโมทนาอีกอย่างหนึ่ง

ข้อสำคัญของการทอดผ้าป่ามี ๓ ประการ คือ

๑. ควรมีผ้า

๒. ควรมีกิ่งไม้ปักไว้ด้วย

๓. อุทิศถวายไม่เจาะจงพระรูปไหน

- การมีผ้าและกิ่งไม้ก็เพื่อให้สมกับคำว่า ผ้าป่า คือ ผ้าที่ชาวบ้านเขาทิ้งไว้ในป่า

- การไม่เจาะจงพระรูปใด ก็เพราะผ้าป่าที่ทอดสำหรับภิกษุผู้ต้องการด้วยผ้าสุกุลจีวร

ประเพณีสลากภัตหรือทานก๋วยสลาก

ประเพณีทานสลาก คือ การทำบุญสลากภัตในล้านนาไทย มีเรียกชื่อแตกต่างกันไปตามท้องถิ่น บางแห่งเรียกว่า “กินก๋วยสลาก” บางแห่งว่า “กินสลาก” บางแห่งว่า “ตานก๋วยสลาก” ในความหมายเป็น อย่างเดียวกัน สำหรับวิธีการทำบุญมีแตกต่างกันไปตามความนิยมในท้องถิ่นของตน

ประเพณีกินก๋วยสลาก หรือทานสลากเป็นประเพณีเก่าแก่ที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่พุทธ สมัยที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังทรงพระชนม์อยู่ ปรากฏในพระธรรมบทขุททกนิกายว่า “พระพุทธองค์” ทรงสรรเสริญพระสาวกอรหันต์ของพระองค์คือ พระโกณฑชารเถระ ซึ่งเป็นผู้มีโชคดีในการจับสลากได้ที่ หนึ่งทุกครั้ง แม้พระพุทธเจ้าก็สู้ท่านไม่ได้

พระสาวกทั้งหลายมีความสงสัยว่าทำไมท่านจึงมีโชคดีเช่นนั้น พระพุทธเจ้าตรัสรับบอกแก่ภิกษุสงฆ์ ทั่วว่า โภณฑชารปรารภว่าถ้าเลือกอะไร แข่งขันอะไรขอให้ได้ที่หนึ่งเสมอ ดังนั้นในชาตินี้โภณฑชารจึง เป็นคนโชคดี

ประวัติความเป็นมาของสลากภัต

ในสมัยพุทธกาล ขณะที่พระพุทธเจ้าได้ประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหารนั้น วันหนึ่งได้มีนางกุมมา ริกาผู้หนึ่งได้อุ้มลูกชายวัยหนึ่งขวบหนีผู้มีเวรต่อกันหลายชาติแล้ว ติดตามมาจะทำร้ายลูกของนาง นางเห็น จวนตัวจะวิ่งหนีไปที่อื่นไม่ได้ จึงพาลูกวิ่งเข้าไปในพระเชตวัน เข้าไปในพระวิหารขณะที่พระพุทธเจ้าทรง แสดงธรรมอยู่ นางเอาลูกน้อยวางแทบพระบาทแล้วกราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอรทโปรดเป็นที่ พึ่งแก่ลูกชายของหม่อมฉันเถิดพระเจ้าข้า” พระพุทธเจ้าได้หยุดพฤติกรรมที่จงเวยรของนางกุมมา ริกา และ นางยกขินีด้วยการตรัสสอนว่า “เวรย่อมไม่ระงับด้วยเวร เวยรย่อมระงับด้วยการไม่จงเวยร ธรรมนี้เป็น ของโบราณ” แล้วทรงให้นางทั้งสองเห็นผิดชอบชั่วดี นางยกขินีรับศีล ๕ แล้วนางก็ร้องไห้สะอึกสะอื้น กราบ ทูลพระพุทธเจ้าว่านางไม่รู้จะไปทำมาหากินอย่างไรเพราะรักษาศีลเสียแล้ว นางกุมมา ริกาจึงรับอาสาจะพา นางไปอยู่ด้วยนางได้รับอุปการะจากนางกุมมา ริกาหลายประการ นึกถึงอุปการะอยากจะทำบุญคุณ จึง เป็นผู้พยากรณ์บอกกล่าวเรื่องอตุณนิมิตวิทยา คือ บอกให้นางกุมมา ริกาทำนาในที่ดินในปีฝนมาก ทำนาในที่ลุ่ม เวลาฝนแล้ง นางกุมมา ริกาได้ปฏิบัติตามทำให้ฐานะร่ำรวยขึ้นยิ่งกว่าคนอื่นๆ ในละแวกนั้นคนทั้งหลายมีความ สงสัยจึงมาถามนางกุมมา ริกาว่าเป็นอย่างไร ได้รับคำตอบว่า นางยกขินีเป็นผู้บอกกล่าวให้ คนทั้งหลายจึงพา กันไปหานางขอบอกให้อย่างเดียวกับนางกุมมา ริกา คนทั้งหลายได้รับอุปการะจากนางยกขินีจนมีฐานะร่ำรวย ไปตามๆ กัน ด้วยความสำนึกในบุญคุณ จึงพากันนำเอาเครื่องอุปโภค บริโภค อาหารการกิน เครื่องใช้มา ส่งเววยอยู่เป็นอันมาก ข้าวของที่สำนึกนางยกขินีจึงมีมากเหลือกินเหลือใช้ นางจึงนำมาทำเป็นสลากภัต โดย ให้พระสงฆ์ได้ทำการจับตามเบอร์ด้วยหลักของอุปโลกนกรรม คือ ของที่ถวายเป็นสิ่งของมีราคามาก ราคา น้อย พระสงฆ์องค์ใดได้ ของมีค่าน้อยก็อย่าเสียใจ ให้ถือว่าเป็นโชคของตนดีหรือไม่ดี การถวายเป็นแบบจับ สลากของนางยกขินีนี้ นับเป็นครั้งแรกแห่งประเพณีทำบุญสลากภัตหรือทานสลากในพระพุทธศาสนา

ค่านิยมในการกินสลาก

การทำบุญทานสลากภัต นับเป็นประเพณีที่สำคัญของล้านนาไทย เนื่องมาจากค่านิยมที่สืบทอดทำ มาแต่โบราณจนกลายเป็นประเพณีสืบทอดมาช้านาน คือ

๑. ประชาชนว่างจากภาระกิจการทำนา
๒. ผลไม้ เช่น ส้มโอ ส้มเขียวหวาน ส้มเลี้ยว กำลึงสุก
๓. ประชาชนหยุดพักไม่เดินทางไกลเพราะเป็นฤดูฝน
๔. พระสงฆ์จำพรรษาอยู่อย่างพร้อม
๕. ได้โอกาสสงเคราะห์คนยากจนเป็นสังฆทาน
๖. ถือว่ามีอานิสงค์แรง คนทำบุญสลากภัต มักจะมี

โชคลอยมา

๗. มีโอกาสหาเงินและวัสดุบำรุงวัด

สลากภัตของทางเมืองเหนือประกอบด้วย

๑. สลากน้อย คือ สลากกระชู่เล็กๆ สลากก้วยเล็กใช้ถวายอุทิศแด่ผู้ตายหรือทำบุญเพื่อเป็นกุศลในภพหน้า

๒. สลากก้วยใหญ่ หรือสลากโชค ใช้ถวายเป็นมหากุศลสำหรับบุคคลผู้มีกำลังศรัทธา และร่ำรวยเงินทอง ทำถวายเพื่อเป็นพลวปัจจัยให้มีบุญกุศลมากขึ้น พิธีถวายสลากภัตที่นิยมมี ๓ ประเภท คือ

๑. สลากเอาเส้น ซึ่งประชาชนจับสลากแล้วนำไทยทานไปถวาย

๒. สลากที่พระสงฆ์จับสลากเอง

๓. สลากย้อม ซึ่งนิยมทำกันในกลุ่มไทยยอง

ประเพณีการทานข้าวสลาก หรือการกินก้วยสลาก ตามสำเนียงพูดของเมืองเหนือนี้หมายถึงประเพณีทานสลากภัต เป็นประเพณีที่ชาวเหนือถือสืบเนื่องนานมาแล้ว การทานก้วยสลากจะเริ่มในราวเดือน ๑๒ เหนือ (เดือน ๑๐ ใต้ เดือนกันยายน) และสิ้นสุดเอาในเดือนเก็งยงดับ (เดือน ๑๑ ใต้) การทานข้าวสลากที่ลำปางจะเริ่มที่วัดปงยางคก ซึ่งเป็นวัดต้นตระกูลของเจ้าเจ็ดตน คือ ทิพย์ช้าง ปัจจุบันมักจะทำกันตามสะดวก

ก่อนวันทำพิธีประเพณีทานก้วยสลาก ๑ วัน เรียกว่า “วันดา” คือ เป็นวันจัดเตรียมสิ่งของเครื่องไทยทาน พวกผู้ชายก็จะจัดการจักตอกสาน “ก้วย” (ตะกร้า) ไว้หลายๆ ใบ ทางฝ่ายผู้หญิงก็จะจัดเตรียมห่อของกระจุกกระจิก เช่น ข้าวสาร พริก หอม กระเทียม เกลือ กะปิ ปลาจ๋า ขนมห้าต้ม และอาหาร เช่น ห่อหมก (ทางเหนือเรียกห่อนึ่ง) ซีนี่ปั้ง (เนื้อ, หมูย่าง) เนื้อเค็ม หมาก เมียง บุหรี ไม้ขีดไฟ เทียนไฟ สีย้อมผ้า ผลไม้ต่างๆ เครื่องใช้สอยต่างๆ ตามแต่ศรัทธาและฐานะ สิ่งของต่างๆ เหล่านี้จะบรรจุลงในก้วยซึ่งทำด้วยไม้ไผ่ ที่คนทางภาคกลาง คำเรียกว่า “ตระกร้า” ในก้วยกรุด้วยใบตอง หรือไม้กรุกก็ได้ เมื่อจัดการบรรจุสิ่งของต่างๆ ลงในก้วยเรียบร้อยแล้ว ก็จะเอายอด คือสตางค์หรือธนบัตรผูกติดไม้เรียงเสียบไว้ยอดที่ใสนั้นไม่จำกัดว่าจำนวนเท่าใดแล้วแต่กำลังทรัพย์ของแต่ละคน เช้าวันรุ่งขึ้นในวันทานสลากจะใช้ลูกหลานเอาเสื่อไปปูที่ลานวัด หรือตามศาลาบาตรและเอา “ก้วยสลาก” ไปวางเรียงไว้เป็นแถวๆ ส่วนผู้เฒ่าผู้แก่ก็จะจัดเตรียมขัน (พาน) ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน คือขัน (พาน) ไปวัดกันเป็นหมู่ๆ ส่วนพวกหนุ่มสาวก็ไปเหมือนกัน ส่วนมากไปเกือบหมดทั้งครอบครัว เพราะถือว่าการทานสลากภัตนี้มีอานิสงส์มาก และจะได้ช่วยกันเอาก้วยสลากไป ถวายพระในเวลาที่มีการเรียกเส้นสลาก

เส้นสลากผู้เป็นเจ้าของก้วยสลาก จะต้องเอาใบลานหรือกระดาษมาตัดเป็นเส้นยาวๆ เขียนชื่อผู้ที่ทานก้วยไปหาผู้ตาย บ้านเลขที่ พร้อมกับเขียนชื่อผู้ที่อุทิศส่วนกุศลไปหา โดยที่จะใช้ใบตาน ๑ ใบ ต่อ ๑ ก้วยสลาก เส้นสลากต้องเขียนให้ครบทุกก้วยสลาก เมื่อชาวบ้านนำเอา ก้วยสลากไปที่วัดแล้วจะเอาเส้นสลากไปรวมกันไว้ที่หน้าพระประธานในวิหาร ซึ่งผู้รวบรวมเส้นสลากมักจะเป็นมัคนายก หรือเรียกกันว่า “อาจารย์” รวบรวมได้เท่าใด ก็จะเอาจำนวนภิกษุสามเณรที่นิมนต์มาจากหัววัดต่างๆ นั้นหารจำนวนสลากและหักเหลือไว้ส่วนหนึ่งเป็นส่วนของ “พระเจ้า” (คำว่าพระเจ้าเมืองเหนือ หมายถึง พระพุทธรูป) ในที่นี้หมายถึงเป็นส่วนพิเศษของวัดที่จัดทำ พิธีทานก้วยสลาก สลากของพระเจ้าเมื่อเสร็จจากการทำบุญแล้วก็จะแบ่งปันให้พระภิกษุสามเณรและเด็กวัดโดยทั่วถึงกัน และอาจารย์ หรือมัคนายกก็จะได้ส่วนหนึ่ง แต่เงินยอดก้วยสลากนั้น ส่วนของพระเจ้าจะต้องเป็นเงินกองกลางของวัดสำหรับใช้จ่ายในกิจของวัดต่อไป

การแบ่งเส้นสลากในแบบฉบับของชาวปะเก่า (คนโบราณ) เพื่อให้เป็นที่เข้าใจของผู้ที่ได้ศึกษา มีวิธีการแบ่งเส้นสลากดังนี้ ในสมัยที่พวกชาวบ้านยังไม่รู้หนังสือ ไม่รู้จักคิดเลขอยู่นั้น การแบ่งก้วยสลากจะต้องตักเส้นสลากเป็นกองๆ รวม ๓ กอง กองหนึ่งคือ ของพระเจ้า(คือของวัด) ส่วนอีก ๒

กองนั้น เฉลี่ยออกไปตามจำนวนพระภิกษุสามเณรที่นิมนต์มาร่วมในงานทำบุญ หาก มีเศษเหลือก็มักจะปัดเป็นของพระเจ้าเสี่ย

เส้นสลากที่แบ่งปันให้พระภิกษุสามเณรที่นิมนต์มาจากวัดต่างๆ นั้น เมื่อพระภิกษุสามเณรได้รับส่วนแบ่งแล้ว ก็จะไปยึดเอาชัยภูมิแห่งหนึ่งในวัดและจัดการออกสลาก คือ ให้ลูกศิษย์ (ชะโยม) ที่ไปด้วยนั้นตะโกนอ่านชื่อในเส้นสลากหรือบ้านเลขที่ต่างๆ หรือเปลี่ยนเป็นคำสั้นๆ เช่น “ศรัทธาหนานใจวงค์บ้านเหนือวัดมีไหนเหอ” เมื่อผู้เป็นเจ้าของได้ยินหรือมีเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้ยินก็จะไปบอกให้เจ้าของ “ก๋วยสลาก” ซึ่งบางรายก็จะหิ้ว “ก๋วย” ไปตามหาเส้นสลากตามลานวัด การเที่ยวหาเส้นสลากนี้เป็นที่น่าสนุกสนานมาก พวกหนุ่มๆ สาวๆ เฒ่าชะแรแก่ชราไม่ว่าเด็กน้อยหรือหนุ่มใหญ่ก็จะหิ้ว “ก๋วยสลาก” ออกตามเส้นกันซวกไขว่ ทุกคนจะมีใบหน้าแฉ่งขึ้นผ่องใส เพราะนานปีถึงจะมีการ “ก๋วยสลาก” สักครั้ง บางวัด ๓ ปีจะมีการทานสลากครั้งหนึ่ง เมื่อพบ เส้นสลากของตนแล้วก็จะเอา “ก๋วยสลาก” และกล่าวอนุโมทนาให้พร แล้วก็คืนเส้นสลากนั้นให้เจ้าของสลากไป เจ้าของสลากก็นำเอาเส้นสลากนั้นไปรวมไว้ในวิหาร เมื่อเสร็จแล้วอาจารย์วัดก็จะเอาเส้นสลากนั้นไปเผาไฟหรือทิ้งเสีย

การทานก๋วยสลากนั้นนอกจากจะมี “ก๋วยเล็ก” แล้วผู้มีฐานะดี การเงินไม่ขัดสนก็จะจัดเป็นพิเศษเรียกว่า “ก๋วยโชค” หรือ “สลากโชค” สลากโชคนี้ทำเป็นพิเศษกว่าสลากธรรมดา และ ในสมัยก่อนมักจะทำเป็นรูปเรือหลังเล็กๆ มีข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ เช่น หม้อข้าว หม้อแกง ถ้วยชาม เครื่องนอน หมอนมุ้ง เสื้ออ่อน ไม้กวาด เครื่องนุ่งห่ม อาหารสำเร็จรูปแล้ว ๑ สำหรับและรอบๆ เรือหลังเล็กนั้นจะมีต้นกล้วยต้นอ้อยผูกติดไว้ และยังมี “ยอด” เงินหลายสิบบหรือปัจจุบันก็เป็น ร้อยบาทผูกติดไว้ สลากโชคนี้บางคนก็อุทิศส่วนกุศลให้บิดามารดาหรือญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้ว

สลากโชคนี้เจ้าของจะตกแต่งประณีตสวยงามมากกว่าธรรมดา บางรายเจ้าของก็จะ เอาเครื่องประดับอันมีค่า เช่น สร้อยคอทองคำ สร้อยข้อมือ หรือเข็มขัดนาค เข็มขัดเงินใส่ลงไปด้วย แต่ไม่ได้ทานไปจริงๆ เมื่อถวายสลากแล้วก็มักจะขอบูชาคืนการเอาของมีค่าใส่ลงไปเช่นนี้ ผู้ถวายมักจะอุทิศส่วนกุศลนั้นให้ตนเอง เพราะเชื่อว่าเมื่อตายไปแล้ว หากไปเกิดในภพอื่นก็จะได้รับสิ่งของที่ตนถวายอุทิศไว้อีก สลากโชคนี้มักจะมีไม่กี่ราย เพราะต้องใช้จ่ายเงินทองมาก และเมื่อ จะยกเอาสลากโชคไปวัดก็จะมีพิธีช้องกลองแห่แห่นไป เมื่อถึงวัดก็จะนำเอาเส้นสลากไปรวมกันดังกล่าวมาแล้ว

การทานก๋วยสลากนี้มิได้ทำเฉพาะหมู่บ้านใดบ้านหนึ่งเท่านั้น บางทีหลายๆ หมู่บ้านจะรวมกันทำที่วัดหนึ่งในตำบลนั้น แต่ต้องเป็นวัดใหญ่และเป็นวัดเก่าแก่ เพราะถือกันว่า วัดที่สร้าง ขึ้นใหม่จะมีงานทานก๋วยสลากก่อนวัดเก่าไม่ได้ และวัดเล็กๆ ก็มักจะไปทำรวมกับวัดใหญ่ เพื่อ ตัดความยุ่งยากในการจัดงานและการเตรียมอาหารเลี้ยงพระสงฆ์สามเณรที่มาร่วมในงานด้วย

ในตำบลเสริมชัยมีการทานก๋วยสลาก คือวัดนาเดา, วัดคอยเงิน, วัดแม่ตำ, และวัดม่วงชุม ทุกๆ วัดจะมีการกินก๋วยสลากที่ถือเป็นงานใหญ่ของหมู่บ้าน

ประเพณีล่องสะเปาหรือประเพณีลอยกระทง

ประเพณียี่เป็งหรือประเพณีเพ็ญเดือนยี่ (ตรงกับเดือน ๑๒ ของภาคกลาง) นับว่าเป็นประเพณีที่สนุกสนานที่สุดประเพณีหนึ่งของล้านนาไทย ประเพณียี่เป็งนี้โดยทั่วไปจะมีพิธี สองอย่างซึ่งปฏิบัติควบคู่กันสืบทอดมาแต่โบราณ คือ

ป่าเวณีส่องสะเปา หรือประเพณีลอยกระทงในล้านนาไทยหรือที่เรียกกันว่า ประเพณี ล่องสะเปาเดือนยี่เป็งนี้ เป็นประเพณีที่สืบเนื่องมาจากประเพณีลอยโคมหรือลอยไฟ ดังปรากฏในหนังสือพงศาวดารโยนกและหนังสือจามเทวีวงศ์ว่า เมื่อพ.ศ. ๒๔๙๐ พระยาจุลราชได้ครองราชย์สมบัติอยู่ในนครหริภุญชัย ในสมัยนั้นได้เกิดโรคระบาด ทำให้ผู้คนตายเป็นจำนวนมาก พวกชาวเมืองที่ยังไม่ตายจึงอพยพไปอาศัยอยู่ยังเมืองสุพรรณวดี หรือเมืองสะเทิม ซึ่งในเวลานั้นเป็นอาณาเขตประเทศมอญ ต่อมาภายหลังชาวเมืองหริภุญชัยเหล่านั้นได้ถูกรบกวาดจากพระเจ้าพุกาม กษัตริย์พม่าจึงได้พากันอพยพอีกครั้งหนึ่งไปอาศัยอยู่กับพระเจ้าหงสาวดีซึ่งเป็นชาวเมืองมอญด้วยกัน ต่อมาเมื่อทราบข่าวโรคระบาดในเมืองหริภุญชัยลำพูนสงบลง จึงพากันอพยพกลับมาตั้ง นครลำพูนอีกครั้ง

ครั้นถึงวันเดือนปีครบรอบที่ได้จากญาติพี่น้องทางเมืองหงสาวดี ก็จัดแต่งวัตถุข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ขึ้นแพลอยน้ำไปตามแม่น้ำปิง แม่น้ำกวงและแม่น้ำทา โดยตั้งความปรารถนาว่า สิ่งของเหล่านั้นจะล่องลอยไปถึงญาติพี่น้องของตนที่ตกค้างอยู่ในเมืองหงสาวดี พิธีนี้ได้ปฏิบัติ สืบต่อกันมาทั่วภาคเหนือภายหลังเรียกว่าลอยโคม หรือลอยไฟและยึดถือเป็นประเพณีสืบกันมาต่อๆ มา

ในระยะหลังได้วิวัฒนาการขึ้นจากการทำแพด้วยหยวกกล้วย โดยมีการปรับเปลี่ยนให้สวยงามขึ้นเป็นรูปเรือขนาดใหญ่ในลักษณะเรือสำเภา เรียกเป็นภาษาพื้นเมืองว่า “สะเปา” และเรียกชื่อพิธีนี้ว่า พิธีล่องสะเปา หรือป่าเวณีส่องสะเปา (ประเพณีล่องสะเปา)

ก่อนจะถึงวันงานชาวบ้านจะช่วยกันสร้างเรือจำลองประดับตกแต่งด้วยกระดาษสีให้สวยงามแล้วนำเอาธูปเทียน ข้าวตอกดอกไม้ของกินของใช้ใส่ข้างในเรือจำลองหรือสะเปานั้น แล้วจึงประดับตกแต่งให้สวยงาม สว่างไสวด้วยผางประทีป โคมไฟ เทียนไขแล้วจึงแห่สะเปาไปยังวัดประดิษฐานไว้กลางลานวัดต่อจากนั้นมีการสมโภชนิมนต์พระสงฆ์แสดงธรรม แล้วจึงทำ พิธีถวายสะเปา กล่าวคำสัจการบูชา รอยพระพุทธรูปประดิษฐานบนพื้นทรายริมฝั่งแม่น้ำ นมมทานที กล่าวคำบูชาพระอุปคุตอรหันต์ซึ่งจำศีลอยู่ ณ สะดือทะเลพร้อมกล่าวคำบูชาคุณของแม่น้ำที่อำนวยประโยชน์แก่คนทั้งหลายแล้วจึงแห่สะเปาไปลอยในแม่น้ำ หมู่สงฆ์และเด็กๆ นั้นก็จะนำเอาสะเปาเล็กหรือเรือจำลองลำเล็กๆ ที่ทำด้วยโครงไม้ไผ่ ประกระดาษสี นำธูปเทียน ใส่ผางประทีป ข้าวตอก ดอกไม้และเศษเงินลงในสะเปาเล็ก พร้อมทั้งอธิษฐานจิตเพื่อตั้งใจบูชา

รอยพระพุทธรูป พระอุปคุตรวมทั้งถือว่าเป็นการลอยเคราะห์ลอยบาป โชคร้ายทั้งปวงไปพร้อมกับสะเปานั้นไปตามสายน้ำ

ประเพณีล่องสะเปาเดือนยี่เป็ง ลอยสะเปาหรือกระทง โดยมีความหมายดังนี้

๑. เป็นการลอยเคราะห์บาปชั่วทั้งปวง
๒. เป็นการลอยเพื่อส่งสิ่งของสงเคราะห์ให้แก่ผู้ยากไร้ทางปลายแม่น้ำ
๓. เป็นการลอยเพื่อบูชาพระอรหันต์อุปคุต ณ สะดือทะเล
๔. เป็นการลอยเพื่อบูชารอยพระพุทธรูปบนหาดทรายแม่น้ำนมมทานที

ประเพณีเข้ากรรม

ในล้านนาไทยมีประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งซึ่งพระสงฆ์ และศรัทธาประชาชนได้ร่วมกันจัดทำในระหว่างเดือน ๓-๔-๕ เหนือ คือ ช่วงเดือนทางสุริยคติ ธันวาคม มกราคม และกุมภาพันธ์ นิยมให้พระสงฆ์ตามวัดต่างๆ ออกไปเข้าโสสานหรือเข้ารุกขมูล หรือเข้าโสสานกรรมในป่าช้า กิจกรรมเหล่านี้ทำขึ้นจนเป็นประเพณีสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

การเข้าโสสานมีเหตุผลอย่างไร

ประเพณีของล้านนาต้องการให้พระสงฆ์ทั้งหลายได้ทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนที่ท่านอาศัยอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ หากจะประมวลออกเป็นเป็นข้อๆ ได้ดังนี้

๑. เพื่อให้พระสงฆ์ไม่ติดที่อยู่จนเกินไป ควรจะออกไปทำการพัฒนาชุมชนบ้าง
๒. เพื่อทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนด้วยการเป็นผู้นำในการทำสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม
๓. เพื่อพระสงฆ์จะได้ฝึกตนให้รู้จักความยากลำบาก เพราะต้องไปนอนตากน้ำค้างหนาวเย็น
๔. ต้องการให้ประชาชนมีความสามัคคีกันในการทำงานเพื่อสาธารณสุข
๕. ให้พระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การทำที่เผาศพ ศาลาป่าช้า ที่อาบน้ำศพ เป็นต้น
๖. เพื่อให้พระสงฆ์เป็นผู้นำในการแผ้วถางทำความสะอาดป่าช้า จะให้ประชาชนทำเองไม่ได้ เพราะกลัวภูตผีปีศาจ

๗. เป็นโอกาสแห่งการเทศนาสั่งสอน เพราะที่ป่าช้ามีทัศนูปกรณ์ให้เห็น คือ คนที่ตายแล้วต้องมาอยู่กันทุกคน สอนให้นึกถึงมรณสติ และเร่งทำความดี

๘. พระสงฆ์ได้บำเพ็ญอุตุตถกรรม โสสานิกังคะ เอกาสนิกังคะ คือ การบำเพ็ญตนเป็นสังฆะอย่างเคร่งครัดอยู่ป่าเป็นวัตร และฉันมื้อเดียวเป็นวัตร

ผู้เข้าบำเพ็ญโสสานกรรม การเตรียมก่อนเข้าโสสานกรรม

เจ้าอาวาสวัดเจ้าของป่าช้าจึงออกนิมนต์พระสงฆ์ตามวัดข้างเคียงให้มาร่วมเข้าโสสานกรรมด้วย โดยกำหนด ๕ วัน หรือ ๗ วัน โดยมากพระสงฆ์ทุกวัดมักไม่ขัดข้อง ด้วยเหตุผล คือ ตัวท่านเองอยากจะออกบำเพ็ญอุตุตถกรรมอยู่ด้วย และเป็นการช่วยเหลือวัดที่วัดน้องซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน โดยปีนี้เราไปช่วยเขา ปีหน้าหากจัดพิธีที่ป่าช้าบ้านเราเขาก็จะมาช่วยเหลือ ซึ่งเป็นวิธีการแห่งการร่วมแรงศรัทธา และพลังของชาวบ้านในชนบทของล้านนาไทย

ศรัทธาประชาชนหนุ่มสาวเตรียมงาม

ด้านศรัทธาประชาชนหนุ่มสาวในหมู่บ้านนั้นจะพากันประชุมกันเตรียมไปตักบาตรในตอนเช้าเตรียมตัวไปฟังเทศน์และเตรียมเครื่องกัณฑ์เทศน์ นำไปอุทิศส่วนกุศลในป่าช้า โดยนิมนต์พระสงฆ์เทศน์แล้วก็เก็บกัณฑ์เทศน์ไว้นำไปซื้อวัสดุอุปกรณ์การก่อสร้างมาทำสิ่งที่จำเป็นสำหรับป่าช้า ที่ศาลา ที่เผาศพ เป็นต้น

นอกจากการเตรียมเครื่องไทยทานและอาหารเหล่านี้แล้ว ในวันที่พระสงฆ์เข้าโสสานกรรม หนุ่มสาวในหมู่บ้านจะพากันไปตักน้ำถวายพระสงฆ์สำหรับให้ท่านได้อาบได้ใช้ ถือเป็นบุญกุศลอันสูงยิ่ง ชาวบ้านนาไทยมีความเชื่อว่า การกระทำความดีกล่าวจะมีอานิสงส์มาก โดยหวังว่าเกิดใน ภพหน้าไปที่ไหนมาที่ใดจะมีผู้ให้ความสนใจและรักใคร่ เป็นคนมีเสน่ห์ ใครเห็นใครรัก เพราะอานิสงส์ที่ตนได้ตักน้ำถวายพระสงฆ์เข้าโสสานกรรม

พิธีกรรมสำหรับพระสงฆ์

พระภิกษุผู้เป็นหัวหน้าประธานสงฆ์เรียกว่า “ตนเค้า” จะนำพระสงฆ์ “ลูกตูป” ของตนทำกิจกรรมต่อไปนี้เป็น

๑. การไหว้พระ
๒. การสูตร หรือสวดมนต์
๓. การเทศนาสั่งสอน
๔. การนั่งภาวนาบนกองฟอน (นั่งสมาธิบนพื้นปูด้วยฟางข้าว)
๕. การบังสุกุลและแผ่เมตตา
๖. การเดิน “จมนม” หรือ “จงกรม” (การทำสมาธิแบบเดินจงกรม)
๗. การภาวนาในตูป (การทำสมาธิในกระท่อมของสงฆ์ที่ทำด้วยฟางข้าวหรือใบไม้แห้ง)
๘. การรับทานขันข้าว (การรับถวายอาหารที่อุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย)
๙. การเป็นผู้นำในการก่อสร้าง
๑๐. การเป็นประชาสัมพันธ์

การไหว้พระนั้นจะมารวมกันที่ “ผาม” หรือ “ปะรำใหญ่” ซึ่งศรัทธาช่วยกันสร้างไว้สำหรับให้ประชาชนมานั่งฟังเทศน์ ฟังปาฐกถา โดยจะทำที่วางโต๊ะหมู่บูชา และอาสนะพระสงฆ์ไว้เป็นเอกเทศแห่งหนึ่ง พระสงฆ์ทั้งหลายจะมารวมกันตามระฆังสัญญาณที่ดีเรียกในเวลาค่ำ และยามเช้า เมื่อพระสงฆ์มาพร้อมกันแล้วผู้เป็นประธานจะ “โยงดอกไม้” คือ กล่าวคำบูชาด้วยดอกไม้ บูชาพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ครูบาอาจารย์ และสมถกัมมัฏฐาน วิปัสสนากัมมัฏฐาน เรียก ขันแก้ว ๕ โถงกฐา ซึ่งหมายถึง ๕ ส่วน คำกล่าวบูชาเป็นคำร่ายยาวพอประมาณ ขณะที่ผู้เป็นประธานกล่าวคำนี้ พระสงฆ์สามเณรและศรัทธาต้องประณมมือไว้จนตลอด เมื่อกล่าวคำบูชาแก้ว ๕ โถงกฐาแล้ว พระภิกษุองค์ใดองค์หนึ่งจะนำเอาขันข้าวตอก คือ พานดอกไม้เข้าประเคนที่โต๊ะหมู่บูชาเป็นการประเคนพระพุทธรูป หรือพระรัตนตรัยจากนั้นประธานสงฆ์จะจุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย พระสงฆ์ทั้งหลายประณมมือไหว้ และกราบพร้อมกัน ต่อจากนั้นประธานนำไหว้พระสวดมนต์ ตอนท้ายสวดกัมมัฏฐานรวมทั้งวัดตึงสาการ ลงท้ายด้วยการขอขมาพระรัตนตรัย และ

คำกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลแก่เทวดาและบรรพชนทั้งหลาย

การเทศนาสั่งสอน

การเทศนาสั่งสอนพระสงฆ์จะทำ ๒ เวลา คือ เวลากลางคืน และเวลาเช้า เวลากลางคืนนับแต่พระสงฆ์เจริญพระพุทธมนต์แล้ว ประมาณ ๒ ทุ่ม นัคนายก หรือปู่อาวจารย์จะนำศรัทธาประชาชนไหว้พระรับศีลและอาราธนาธรรม ฟังเทศน์ของพระสงฆ์ในปัจจุบันนั้นแบ่งออกเป็น ๔ ประเภทคือ

๑. การเทศน์ตามคัมภีร์
๒. การเทศน์ปฏิภาณโวหาร
๓. การเทศน์ปุจฉา – วิสัชนา
๔. การเทศน์เสียงดี หรือเทศน์มหาชาติ

สรุป

การเข้ากรรม คือ การไปทำพิธีในสุสานป่าช้า

การอยู่รูกขมูล คือ การนั่งหรือนอนโคนไม้ของพระผู้บำเพ็ญภาวนา

การถือธุดงค์วัตร คือ การปฏิญาณตนให้ดำรงมั่นอยู่ในวัตรอันเคร่งครัด เข้มงวด ซึ่งเป็น กุศโลบายคลายกิเลสตัณหา ทำให้เป็นคนสันโดษ มกน้อย

กรรมวิธีเหล่านี้เป็นกิจกรรมบุญกุศลที่พระสงฆ์มุ่งทำให้เกิดประโยชน์แก่ตนและแก่สังคม เมื่อทำบ่อยๆ และพุทธบริษัทพึงพอใจ จึงกลายเป็นประเพณีเข้าโสสานกรรม หรือประเพณี เข้ากรรมมาตราบจนทุกวันนี้

ชาวตำบลเสริมซ้ายจะมีการเข้ากรรม หรือเข้าโสสานกรรม เป็นบางปีเท่านั้นไม่ได้ทำเป็นประจำทุกปี ขึ้นอยู่กับความพร้อมในปีนั้นๆ

ประเพณีตั้งธรรมหลวง (เทศน์มหาชาติ)

ประเพณีตั้งธรรมหลวง หรือเทศน์มหาชาติ ตั้งธรรมหลวง หมายถึง การฟังเทศน์มหาชาติครั้งยิ่งใหญ่ให้จบทั้ง ๑๓ กัณฑ์ในวันเดียวกัน ซึ่งถือกันว่าจะมีอานิสงส์อันยิ่งใหญ่ ผู้ใดได้ฟังหรือได้บูชากัณฑ์เทศน์แม้กัณฑ์หนึ่ง เชื่อว่าเมื่อตายไปแล้วจะได้กลับมาเกิดเป็นพุทธศาสนิกชนพบกับพระพุทธเจ้าองค์ที่ ชื่อศรีอารย หรือ ศรีอริยมะตไตร ซึ่งจะมาจุติต่อจากพระพุทธเจ้า ที่ชื่อ โคดม ในปัจจุบัน

วันเวลา นิยมเทศน์ในวันเดือนยี่เป็ง ตรงกับเพ็ญเดือน ๑๒ ของภาคกลาง หรือบางวัด อาจกำหนดวันเวลาหลังยี่เป็งก็ได้ เมื่อมีการเทศน์มหาชาติที่มีลักษณะการหารายได้บำรุงวัด ซึ่งมีการก่อสร้างถาวรวัตถุของวัดค้างอยู่เป็นต้น

กำหนดวันเทศน์ จะแบ่งออกเป็น ๒ วัน วันแรกจะเทศน์ “ธรรมวัตร” คือ ธรรมจาก คัมภีร์ ธรรมดาสอนเรื่องต่างๆ ไป จบเป็นเรื่องราว ส่วนมากเจ้าของกัณฑ์เทศน์จะอุทิศกุศลให้ผู้ตาย ซึ่งเป็นญาติมีบิดามารดา เป็นต้น เป็นการถวายทานไว้ก่อนหน้าก่อนเสร็จสิ้นการเทศน์วันนี้ ทางวัดจะ เทศน์ธรรม ๔ ผูกหรือกัณฑ์ต่อไปนี้ปิดท้ายซึ่งเป็นการเริ่มต้นของการเทศน์มหาชาติ

ส่วนวันที่สอง ซึ่งเป็นวันเดือน “ยี่เป็ง” (วันเพ็ญเดือน ๑๒) จะเริ่มด้วยการเทศน์ กัณฑ์ “ทศพร” ตั้งแต่เวลาประมาณ ๕ โมงเช้า หรือ ตีห้ายาม เป็นการเริ่มฟังธรรม ศรัทธาญาติโยมจะมากันแต่เช้ามีต บางคนจะมานอนวัดรอฟังธรรมตั้งแต่วันขึ้น ๑๔ ค่ำ ฟังธรรมตามลำดับกัณฑ์จนเสร็จสิ้นกัณฑ์ “นคร” เวลาที่ตกราวตี ๑-๒ ของวันใหม่เป็นอันเสร็จพิธีการฟังธรรมมหาชาติ

ลักษณะของการเทศน์ มหาชาติกัณฑ์ ชูชก กุมาร มัทรี กษัตริย์ และมหाराช จะเทศน์เป็นทำนองเมืองเหนือ ๓ ทำนอง คือ โกงเฮียวบง พร้าวไกวใบ และวิงวอนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือสลับกันไป และนิยมมีการว่า “ลำน้า” หรือ “ใส่กาพย์” ต้นและปลาย จากพระผู้เทศน์ด้วย ส่วนกัณฑ์อื่นนอกเหนือจากนี้นิยมเทศน์ทำนองธรรมดา โดยเฉพาะกัณฑ์ “มหाराช” พระผู้เทศน์จะมีเสียงใหญ่ต้องกังวานหนักแน่น นอกจากนี้ใช้เสียงเล็ก

เจ้าของกัณฑ์เทศน์(ผู้ที่มาฟังเทศน์เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย) ต้องเตรียมเครื่องบูชากัณฑ์เทศน์ หรือ “กัณฑ์ธรรม” ตามกำลังศรัทธาเพื่อถวายตอนพระเทศน์จบ พอพระเริ่มเทศน์เจ้าของกัณฑ์ต้องจุดธูปเทียน ประทีป (ดวงตะตีด) บูชาพระเท่ากับจำนวนคาถาในกัณฑ์นั้นๆ หรือจะไม่ครบตามจำนวนก็อนุโลมได้

องค์ประกอบการตั้งธรรม ทางวัดจะจัดเตรียมสถานที่ คือ วิหาร ปัดกวาด สะอาดเรียบร้อยประดับด้วยโคมแขวน โคมราว โคมหุกระต่าย โคมพัดทั้งในและนอกวิหาร ธงทิวรูปช้างม้า การปลูกต้นกล้วย อ้อย กาสะลองตรงบันได และรอบๆ วิหาร เพื่อทำบรรยากาศให้เป็นเหมือนป่าหิมพานต์ในเรื่อง ธรรมมหาชาติ

คุณค่า ประเพณีฟังธรรมมหาชาติ หรือตั้งธรรมหลวงนี้ ถือเป็นการทำบุญครั้งยิ่งใหญ่ ส่งท้ายฤดูกาลฟังธรรมระหว่างพรรษาและเป็นการเปลี่ยนวิธีการ เรื่องของธรรมที่ฟังเป็นการโน้มน้าวคนให้นิยมเข้าวัดฟังธรรมได้วิธีหนึ่งที่ควรสนับสนุนและรักษาให้มีอยู่คู่ล้านนาไทยสืบไป

ประเพณีทานข้าวจีข้าวหลาม

ที่มาของประเพณีทานข้าวจีข้าวหลาม (ประเพณีทานข้าวจีข้าวหลาม)

๑. เกิดจากความเชื่อที่ว่าบรรพบุรุษเป็นผู้มีพระคุณ จึงมีการทำข้าวจีข้าวหลาม ซึ่งข้าวที่นำมาทำ ได้มาจากข้าวที่เก็บเกี่ยวใหม่ๆ ไปผ่านโรงสีข้าวจนได้ข้าวสาร ส่วนใหญ่จะเป็นข้าวเหนียว ถวายเป็นทานให้ผู้ล่วงลับไป
๒. เกิดจากการถวายทานเพื่อเป็นบุญกุศลกับตนเอง เพื่อทำบุญไว้เสวยชาติหน้า
๓. เพื่อสืบทอดประเพณีทานข้าวใหม่ (ทานข้าวจีข้าวหลาม) ให้อนุชนรุ่นหลัง

ส่วนประกอบข้าวจี

นำเอาข้าวใหม่ที่เก็บเกี่ยวได้ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้าวเหนียวไปนึ่ง แล้วนำไปทำเป็นแผ่นๆ หรือทำให้สวยงามนำมารับประทาน แล้วนำไปปิ้งไฟที่ร้อนๆ ใครชอบรับประทานแบบเหลืองอ่อนๆ หรือไม่ก็สุกแต่แต่ละบุคคล แล้วนำข้าวที่จีได้ไปถวายพระ ส่วนมากจะถวายคู่กับข้าวหลาม

ส่วนประกอบข้าวหลาม

นำข้าวใหม่ที่เก็บเกี่ยวได้ ซึ่งส่วนมากเป็นข้าวเหนียวนำไปใส่กระบอกไม้ไผ่สีสุก ไม้ไผ่หลาม หรือไม้ไผ่ป่าแช่ด้วยน้ำไว้ประมาณ ๖-๑๒ ชั่วโมง ถ้าใครชอบรับประทานแบบหวานมันก็ใส่กะทิมะพร้าว น้ำตาล ถั่วดำ ถั่วแปบ นำข้าวที่แช่ในกระบอกดังกล่าวไปเผาไฟแล้วปอกเปลือก แล้วนำข้าวหลามที่เผาแล้วไปถวายพระ พร้อมกับทานข้าวกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไปให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว ส่วนมากจะนิยมทำกันตามบ้านทั่วไป

คุณค่าที่ได้รับจากประเพณีทานข้าวจีข้าวหลาม

๑. เป็นการบำรุงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไป
  ๒. เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ลูกหลานและเยาวชนสืบทอดต่อไป
  ๓. เพื่อเป็นการแสดงความกตัญญูทวดเวทิต่อบรรพบุรุษ ผู้มีพระคุณและเทพยดา
  ๔. เป็นการปฏิบัติตามจารีตประเพณี
  ๕. เพื่อทำให้มีความสุข จิตใจเบิกบานที่ได้ทำบุญ
- ชาวตำบลเสริมซ้ายได้สืบทอดประเพณีทานข้าวจีข้าวหลามมาโดยตลอด

ประเพณีวันมาฆบูชา

วันมาฆบูชา ตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ กลางเดือน ๓ หรือประมาณราวเดือนกุมภาพันธ์ แต่หากเป็นปีอธิกมาส (ปีที่มีเดือน ๘ สองหน) วันมาฆบูชาจะเลื่อนไปเป็นวันขึ้น ๑๕ ค่ำกลางเดือน ๔ หรือประมาณเดือน มีนาคม

วันมาฆบูชา ย่อมาจากคำว่า “มาฆปุรณมีบูชา” แปลว่า “การบูชาพระในวันเพ็ญเดือน ๓ ถือเป็นวันจาตุรงคสันนิบาต แปลว่า การประชุมกันประกอบด้วยองค์ ๔ ซึ่งเป็นเหตุการณ์อัศจรรย์เกิดขึ้นพร้อมกันในสมัยพุทธกาล คือ

๑. พระสงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ รูป ซึ่งจาริกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสถานที่ต่างๆ เดินทางมาเฝ้าพระพุทธเจ้า ณ เวฬุวันมหาวิหาร กรุงราชคฤห์ แคว้นมคธ

๒. พระสงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ รูป เหล่านี้ล้วนเป็นพระอรหันต์ และได้รับการบวชจากพระพุทธเจ้าโดยตรง ด้วยวิธีเอทิกขุอุปสัมปทา

๓. พระสงฆ์จำนวน ๑,๒๕๐ รูป ต่างมาประชุมพร้อมเพรียงกันโดยมิได้มีการนัดหมาย

๔. วันที่มาประชุมตรงกับวันเพ็ญเดือนมาฆ (วันเพ็ญกลางเดือน ๓) เป็นวันที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงพระธรรมเทศนา อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ โอวาทปาฏิโมกข์

โอวาทปาฏิโมกข์

โอวาทปาฏิโมกข์ คือ ข้อธรรมย่อมอันเป็นหลักหรือหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา ๓ ประการ ได้แก่

๑. ไม่ทำความชั่วทั้งปวง

๒. ทำความดีให้ถึงพร้อม

๓. ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ผ่องใส

การปลงอายุสังขาร

หลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสรู้และสั่งสอนพระธรรมมาเป็นระยะเวลา ๔๕ ปี พระองค์ทรงปลงอายุสังขาร คือตั้งพระทัยว่า “ต่อแต่นี้ไปอีก ๓ เดือน เราเสด็จดับขันธปรินิพพาน” การปลงอายุสังขาร ตรงกับวันมาฆบูชา ในปีที่พระพุทธองค์มีพระชนมายุ ๘๐ พรรษา

ด้วยเหตุนี้ ในวันมาฆบูชา ชาวพุทธจึงถือว่าเป็นวันที่มีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับพระพุทธเจ้ารวม ๒ ประการ คือ เป็นวันที่แสดงโอวาทปาฏิโมกข์ และเป็นวันปลงอายุสังขาร

ในวันมาฆบูชา ชาวตำบลเสริมชัยจะประกอบพิธีทำบุญในตอนเช้า และในตอนกลางคืนจะมีการเวียนเทียนกันทุกวัด

ประเพณีบรรพชา – อุปสมบท

ประเพณีปอยน้อย หรือปอยบวช ได้แก่ ประเพณีการบรรพชา อุปสมบทของชาวล้านนาเป็นประเพณีสำคัญทางพุทธศาสนา จัดขึ้นเป็นการภายในเฉพาะวงศ์ญาติและมิตรสหายเท่านั้น มิได้เป็นงานส่วนรวมหรือสาธารณะอย่างปอยหลวง จึงเรียกว่า “ปอยน้อย”

การบวชนี้ถือกันมาแต่โบราณแล้วว่า เมื่อลูกผู้ชายคนใดบวชแล้ว พ่อแม่จะได้บุญเมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ หรือที่ชาวเหนือเชื่อกันว่า “บวชเณร” ได้แทนคุณแม่ บวชพระได้แทนคุณพ่อ

ปอยบวช เป็นงานบรรพชาสามเณร ต้องมีอายุตั้งแต่ ๘ ปีขึ้นไป สามเณรเมื่อลาสิกขาบทยอกมาแล้ว ชาวบ้านเรียกว่า “หน้อย” หรือ “ทิด”

ปอยเป็กซ์ เป็นงานอุปสมบทพระภิกษุ ผู้ที่จะบวชได้ต้องมีอายุตั้งแต่ ๒๐ ปีขึ้นไป พระภิกษุเมื่อลาสิกขาบทยอกมาแล้ว ชาวบ้านเรียกว่า “หนาน” แต่คนที่ไม่ได้บวชเรียกว่า “คนดิบ”

การบวชนี้มีจุดประสงค์ที่ถือกันมาแต่โบราณแล้วว่า ลูกผู้ชายทุกคนที่เกิดมาและนับถือศาสนาพุทธจะต้องได้บวชเรียนทุกคน แต่สมัยนี้ประเพณีนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างแล้ว การที่ให้ลูกได้บวชก็เพื่อที่จะให้พ่อ-แม่พ้นทุกข์ และเมื่อตายไปแล้วจะได้ขึ้นสวรรค์ และมีความเชื่ออีกว่าถ้าลูกชายคนใดบวชเรียนเป็นสามเณรแล้วลาสิกขาบทย บัญกุศลนี้จะตกแต่แม่แต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น พ่อไม่ได้บุญกุศลนี้เลย แต่ถ้าบวชเป็นพระภิกษุเมื่อลาสิกขาบทยแล้วบุญกุศลนั้นจะตกทั้งพ่อและแม่

คนที่บวชได้จะต้องเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ ไม่ติดยาเสพติดหรือของมีเงินเมา จะต้องเป็นคนที่มีอาการครบทั้ง ๓๒ ส่วน และเป็นคนที่บุคคลอื่นยกย่องว่าเป็นคนดี ทั้งร่างกายและจิตใจ

จะบวชเณรได้เมื่อ

๑. มีอายุอย่างน้อย ๘ ปี
๒. ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง มีบิดา มารดา เป็นต้น
๓. เจ้าอาวาสที่จะไปอยู่อาศัยอนุญาต เจ้าคณะอำเภออนุมัติให้ทำการบวชได้

จะบวชพระได้เมื่อ

๑. มีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์
๒. ได้รับอนุญาตจากผู้ปกครอง มีบิดา มารดา เป็นต้น
๓. ไม่เป็นผู้มีหนี้สินล้นพ้นตัว
๔. ไม่มีคดีติดตัว
๕. ไม่เป็นโรคติดต่อ หรือโรคที่สังคมรังเกียจ
๖. เป็นผู้บริสุทธิ์ด้วยประการทั้งปวง

การเตรียมการบวช

เมื่อทราบกำหนดแน่นอนแล้ว เจ้าภาพ คือ พ่อแม่จะเตรียมเครื่องบวช หรือเครื่องบริขารต่างๆ ประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้

- จองหรือเตียงสำหรับนอน
- ผ้าปูที่นอน
- หมอน
- มุ้ง
- ผ้าห่ม

- อัฐบริวาร ครบ ๘ อย่าง (อัฐ ๘)

การจัดปอยน้อยนี้มักจะมีกัน ๒ วัน วันแรกเรียกว่า “วันแต่งกาย” คือ วันเตรียมงาน ซึ่งไทยภาคกลางเรียกว่า “วันสุกดิบ” วันนี้ทางเจ้าภาพจะเอาเครื่องบริหารพระใหม่ไปตั้งไว้ ขอคนเฒ่าคนแก่ที่มีโหวงหาวดีให้พร ได้มานั่งเฝ้าอยู่ใกล้ๆ เที่ยงนั้น เรียกว่า “เจ้าพร” คือ คอยให้พรชาวบ้านที่ร่วมทำบุญเป็นครั้งแรกก่อนจะรับจากพระสงฆ์ หรือสามเณรต่อไป ผู้ที่มาร่วมทำบุญเรียกว่า “ฮอมคร้ว”

พิธีบวช

พอถึงวันที่ ๒ คือ วันบวช จะเริ่มต้นด้วยการแห่ناق หรือ “ลูกแก้ว” ไปที่วัด เมื่อถึงแล้ว “ลูกแก้ว” จะเปลี่ยนเครื่องทรงเป็น “ناق” นุ่งขาวห่มขาวเข้าสู่พิธีกลางวิหาร (อุโบสถ) กราบพ่อแม่แล้วรับรูปเทียนถวายพระอุปัชฌาย์อาจารย์ กล่าวคำ “ขอบวช” พระอุปัชฌาย์ให้โอวาท

ประวัติย่อของอำเภอเสริมงาม

ภูมิประเทศ

เมืองเสริมเป็นเมืองเล็กๆ เมืองหนึ่งในสมัยโบราณ และได้กลายมาเป็นชื่ออำเภอ “เสริมงาม” ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดลำปาง อยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยเรียกว่า “ล้านนา” ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของจังหวัดลำปาง เดิมอยู่ในเขตปกครองของอำเภอเกาะคา มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน และอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตอำเภอสบปราบและอำเภอเถิน

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตอำเภอเกาะคา และอำเภอสบปราบ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตอำเภอทุ่งหัวช้างจังหวัดลำพูน

พื้นที่เป็นที่ราบเล็กน้อย มีเนื้อที่ ๖๓๑,๗๒๗ ตารางกิโลเมตร คิดเป็นเนื้อที่ ๓๙๔,๘๒๙ ไร่ ส่วนใหญ่เป็นป่าหรือภูเขาและดินดอนเนินดินตามไหล่ของภูเขา แม่น้ำสายเล็กๆ ไหลผ่าน ๔ สายได้แก่ น้ำแม่เสริม น้ำแม่เลียง น้ำแม่ลา และน้ำแม่ดำ ประชาชนก็ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามพื้นที่ราบบนฝั่งน้ำ ๔ สายตลอดทุกสาย นอกจากนี้พื้นที่ราบก็ได้ทำเป็นไร่ เป็นนา ทำเป็นสวนผลไม้ เต็มพื้นที่ไปหมดแล้ว ทุกๆ หมู่บ้านมีการชลประทานขนาดเล็ก เช่น ทำฝาย ทำลำเหมืองทดน้ำเข้าทำนาทุกหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการสูบน้ำด้วยไฟฟ้าหลายแห่ง แต่เป็นที่น้ำแปลกอยู่อย่างหนึ่งคือ เมืองเสริมเป็นชื่อเมืองแต่ไม่มีโบราณสถานโบราณวัตถุที่นับว่าสำคัญปรากฏให้เห็น พอที่จะนำมาประกอบการศึกษาสันนิษฐานประมาณถึงอายุและความเป็นมาของอำเภอเสริมงามได้ มีแต่เพียงได้ทราบจากคนรุ่นก่อนๆ เล่าสืบต่อกันมาเท่านั้น ข้อมูลที่ได้จากการบอกเล่าของพ่อหลวงใจ เทพทอง กับ พ่อชัย สร้อยชาย บ้านดอนแก้ว (ปัจจุบันท่านทั้งสองได้ถึงแก่กรรมไปนานแล้ว) ท่านได้เล่าให้พ่อแก้ว สัตตัตถนขจรฟังเมื่อก่อน ๕๐ ปีผ่านมาแล้วได้เป็นผู้บันทึกไว้ว่าเมื่อสมัยโบราณเมืองเสริมแห่งนี้ได้มีชนชาติหนึ่งเรียกว่า “ลัวะ” ได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเมืองเสริมแห่งนี้มาก่อนตามคำบอกเล่า ที่บ้านทุ่งเขตแม่ปราบต่อกับดอยจง มีจำนวนประชากรไม่มากนัก แต่บางกระแสนักบอกถึงความจริงในเมืองเสริมแห่งนี้ได้มีพวกชาวยองหรือ ชาวลื้อ ได้ตั้งถิ่นฐานในดินแดนแห่งนี้มาก่อน (จึงไม่ทราบแน่ชัดว่าคนสองพวกนี้ใครอยู่ก่อนกันแน่) ต่อมาได้มี “คนไต” หรือ “คนไทย” ได้อพยพมาจากแคว้นหนองแสร์ ได้แก่ เมืองยู เมืองยอตตอนใต้ของประเทศจีน ซึ่งถูกพวกจีนรุกรานได้อพยพพลอยร่นมาตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตเมืองเสริมแห่งนี้เพิ่มมากขึ้นและมากขึ้นตามลำดับ จนกลืนผู้อาศัยอยู่ก่อน คือ พวกชนชาติลัวะ และชาวยองหายสาบสูญไปในที่สุด เมื่อมีพลเมืองเพิ่มมากขึ้นจึงได้เกิดมีผู้นำในการปกครองตามมา ประชาชนจึงได้ร่วมกันคัดเลือกผู้มีความสามารถสูงเป็นผู้นำ เป็นเจ้าพระยาปกครองเมือง เมื่อมีเจ้าเมืองปกครองแล้วจึงได้ช่วยกันสร้างเมืองเล็กๆ ขึ้นเมืองหนึ่ง เรียกตัวเองว่า “เมืองเสริม” ตามสภาพแวดล้อมของภูมิประเทศที่ตั้งอยู่บนแม่น้ำเสริมนั่นเอง พระยาเจ้าเมืองท่านแรกชื่ออย่างไรไม่ปรากฏ อำเภอเสริมงามปัจจุบันประกอบด้วย ๔ ตำบล คือ ตำบลทุ่งงาม ตำบลเสริมซ้าย ตำบลเสริมกลาง และตำบลเสริมขวา

คำขวัญอำเภอเสริมงาม

“ศูนย์ศิลปาชีพแม่ดำ

เลิศล้ำผ้าผากาน

คู่บ้านวัดนางอย

งามชดช้อยผ้าทอ

เพียงพอเกษตรกรรม

น้ำใจงามคนเมืองเสริม”

ปัจจุบันได้มีคำขวัญประจำตำบลเสริมชัย คือ

วัดหลวงนางอยงามล้ำ	ศูนย์ศิลปาชีพแม่ตำเลื่องลือ
กลุ่มงานฝีมือหลากหลาย	มากมายเกษตรกรรม
กินลำเห็ดถอบดอย	หิ้งก้อยถ้ำผากานต์
สืบสานงานประเพณี	ถิ่นคนดีศรีเสริมชัย

ประวัติของตำบลเสริมชัย

ตำบลเสริมชัย แต่เดิมคือ หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนฝั่ง น้ำแม่เสริม น้ำแม่ตำ และน้ำแม่ลา เริ่มตั้งแต่บ้านสบเสริมขึ้นไปตามลำน้ำแม่เสริม น้ำแม่ตำ และน้ำแม่ลา ตลอดสาย รวมทั้งหมด ๑๕ หมู่บ้าน ในสมัยนั้นเป็นตำบลหนึ่งเรียกว่า ตำบลเสริมชัย นับว่าเป็นตำบลที่ใหญ่ เมืองเสริมอยู่ในความปกครองของอำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง จะเห็นว่า การแบ่งเขตตำบลในเมืองเสริม สมัยนั้นจะถือเอาบ้านทุ่งงามหลวงเป็นศูนย์กลาง และยึดเอาลำน้ำแม่เสริมเป็นหลักเกณฑ์ในการแบ่งเขตตำบล โดยให้เอาทางฝั่งขวาของลำน้ำแม่เสริมเป็นชื่อของตำบลเสริมขวา ส่วนทางฝั่งซ้ายของน้ำแม่เสริมเป็นชื่อของตำบลเสริมซ้าย ส่วนตรงส่วนกลางให้เป็น ชื่อของตำบลทุ่งงาม คำว่า “ทุ่งงาม” ที่มาของคำๆ นี้ไม่ทราบแน่ชัดว่ามาจากแหล่งใด แต่พอจะทราบอย่างคร่าวๆ ว่าเดิมนั้นเรียกว่า “บ้านทุ่งง่า” (คือบ้านเรือนอยู่กลางท้องนา หรือท้องนาครอบงำบ้านเรือนนั่นเอง) ต่อมาได้เรียกเพี้ยนกันมาเป็น “บ้านทุ่งงาม”

ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๓ ทางราชการมีความประสงค์ให้อำเภอต่างๆ ที่มีท้องที่กว้างขวางและมีเขตตำบลที่อยู่ห่างไกลจากที่ตั้งของอำเภอ หาทางขยายเขตตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้น ประกอบกับเมืองเสริมมีอัตราการเพิ่มของประชากรมากขึ้น รายได้ของประชาชนเพิ่มมากขึ้น เพื่อความสะดวกในการปกครองจึงเห็นควรให้จัดตั้งเป็นกิ่งอำเภอขึ้นใหม่ได้

ดังนั้นทางคณะข้าราชการอำเภอเกาะคา โดยมีนายพงเดช จงกลเป็นนายอำเภอเกาะคาสมัยนั้น ได้นำคณะกรรมการอำเภอออกมาประชุมกัน ณ ผู้ใหญ่บ้าน ข้าราชการครูในพื้นที่ ณ ตำบล ทุ่งงามและได้แจ้งวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกิ่งอำเภอขึ้นที่เมืองเสริมแห่งนี้ สร้างความปิติยินดีมากมายให้กับสมาชิกที่เข้าร่วมประชุมในวันนั้น แล้วให้มีการกำหนดชื่อกิ่งอำเภอ โดยสมาชิกในที่ประชุมได้เสนอชื่อกิ่งอำเภอเพื่อร่วมกันพิจารณาคัดเลือกหลายชื่อในที่ประชุมแสดงความคิดเห็นอย่างเป็นอิสระ ในที่สุดก็ได้ข้อสรุปว่าให้นำเอาคำว่า “เสริม” ซึ่งเป็นคำนำหน้าชื่อตำบลเสริมซ้าย และตำบลเสริมขวา มารวมกับคำว่า “งาม” ที่เป็นคำลงท้ายของตำบลทุ่งงาม เป็นชื่อ “กิ่งอำเภอเสริมงาม” เมื่อได้ชื่อกิ่งอำเภอแล้วก็ได้พิจารณาเลือกสถานที่ตั้งกิ่งอำเภอต่อเนื่องกันในเวลานั้นเลย ได้มีผู้เสนอสถานที่ที่จะจัดตั้งกิ่งหลายแห่งด้วยกัน ในที่สุดมีมติที่ประชุมออกมาให้เลือกเอาสถานที่ที่เป็นศูนย์กลางของพื้นที่สามตำบล ซึ่งเป็นสถานที่ตั้งสถานีอนามัยตำบลทุ่งงาม และสถานีตำรวจตำบลเป็นสถานที่ตั้งที่ว่าการกิ่งอำเภอเสริมงาม ก็คือที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเสริมงามตั้งอยู่ปัจจุบันนั่นเอง

ในปี พ.ศ.๒๕๒๖ ทางราชการอำเภอเสริมงามเห็นว่าตำบลเสริมชัยเป็นตำบลใหญ่ มีหมู่บ้านถึง ๑๕ หมู่บ้าน มีพื้นที่กว้างขวางไม่สะดวกต่อการบริหารจึงได้เชิญกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน แพทย์ประจำตำบล ในเขตตำบลเสริมชัยมาประชุมปรึกษาหารือกันเพื่อแยกตำบลเสริมชัยออกเป็น ๒ ตำบล เพื่อความสะดวกต่อการปกครอง และที่สุดที่ประชุมก็ได้มีมติตกลงตามนโยบายของทางราชการอำเภอเสริมงาม คือ

หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนสองฝั่งแม่น้ำตำ เริ่มตั้งแต่บ้านน้ำหลงหมู่ที่ ๗ ขึ้นไปตลอดสายน้ำ และหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนฝั่งน้ำแม่ลาตลอดสาย รวมเป็นตำบลหนึ่งเรียกว่า ตำบลเสริมชัยคงเดิม ประกอบด้วยหมู่บ้าน ๙

หมู่บ้าน ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๔๒ ได้แยกหมู่บ้านเพิ่มอีกหมู่บ้านคือ บ้านนางอย ซึ่งแยกจากบ้านท่าโป่งรวมเป็น ๑๐ หมู่บ้านในปัจจุบัน คือ

หมู่ที่ ๑ บ้านแม่ตำ	หมู่ที่ ๒ บ้านสบแม่ท่า
หมู่ที่ ๓ บ้านนาจะลา	หมู่ที่ ๔ บ้านนาไผ่
หมู่ที่ ๕ บ้านท่าโป่ง	หมู่ที่ ๖ บ้านนาเดา
หมู่ที่ ๗ บ้านน้ำหลง	หมู่ที่ ๘ บ้านนาสันติสุข
หมู่ที่ ๙ บ้านดงหนองจอก	หมู่ที่ ๑๐ บ้านนางอย

หมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำแม่เสริม เริ่มตั้งแต่บ้านสบเสริม คือ บริเวณแม่น้ำเสริมไหลมาบรรจบกับน้ำแม่ตำตามลำน้ำ

เสริมตลอดสายถึงบ้านโป่งน้ำร้อนแม่เสริม บ้านของชาวไทยภูเขาเป็นตำบลใหม่เรียกว่า “ตำบลเสริมกลาง” ประกอบด้วย ๙ หมู่บ้านคือ บ้านโป่งน้ำร้อน, บ้านกึ่งห้วยเบิก, บ้านสันโป่ง, บ้านเหล่ายาว, บ้านศรีลังกา, บ้านฮ่องฮี้, บ้านนาเอียง, บ้านทุ่งตำ, บ้านสบเสริม

บ้านแม่ตำ หมู่ที่ ๑

เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๔๙๒ หรือประมาณ ๕๔ ปีที่ผ่านมา แต่เดิมเป็นที่อยู่รวมกันของ ๕ ชุมชน คือ หย่อมบ้านดง, ไม้ฮ้าง, หย่อมบ้านนาล่าม, หย่อมบ้านดินดอย, หย่อมบ้านแม่อาจ

จำนวนประชากร ๖๕๘ คน ชาย ๓๔๑ คน หญิง ๓๑๗ คน จำนวนครัวเรือน ๑๙๘ หลังคา
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดแม่ตำ

วัดแม่ตำ สร้างเมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๒ โดยท่านพระครูบาวงศ์ เป็นสำนักสงฆ์ซึ่งถูกไฟป่าไหม้เสียหายจนหมด เมื่อปี พ.ศ.๒๕๑๔ การบูรณะวัดสร้างขึ้นใหม่ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ โดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ ได้รับหนังสือจัดตั้งเป็นวัดจากกรมศาสนา เมื่อวันที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๓๕

โรงเรียนบ้านแม่ตำ

โรงเรียนบ้านแม่ตำ หมู่ที่ ๑ ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๕๑๔ โดยประชาชนในหมู่บ้านร่วมกันสร้าง ทำการสอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ที่ดินสร้างโรงเรียนตั้งอยู่ในปัจจุบันพื้นที่ ๙ ไร่เศษ อาคารเรียนขนาดกว้าง ๗ เมตร ยาว ๑๒ เมตร

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจในหมู่ที่ ๑ บ้านแม่ตำ

การเขียนรูปอิสระ ประธานกลุ่มคือ นายกิจศรีรินทร์ เรือนแก้ว
ผลิตผลจากโครงการเกษตรบ้านแม่ตำ ได้แก่ ผัก ผลไม้ตามฤดูกาล เห็ด ฯลฯ

บ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒

เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๔๐๐ หรือประมาณ ๑๔๗ ปีที่ผ่านมา แต่เดิมเป็นชุมชนเล็กประมาณ ๑๐ ครัวเรือน ต่อมาตั้งเป็นหมู่บ้านชื่อ สบแม่ท่า เนื่องจากแม่น้ำสองสายคือ บ,ห้วยแม่ลา มาบรรจบกันที่นี่ จึงเรียกว่า “บ้านสบแม่ท่า” นอกจากนี้ในปี พ.ศ.๒๕๒๕ ได้มีการค้นพบซากไดโนเสาร์ในเขตบริเวณบ้านสบแม่ท่า ดงหนองจอกอีกด้วย แต่ทุกอย่างก็เหมือนคลื่นกระทบฝั่งไม่ทราบแน่ชัดว่าซากไดโนเสาร์ที่พบนั้นเป็นอย่างไรกันแน่

จำนวนประชากร ๖๑๔ คน ประชากรชาย ๓๐๘ คน หญิง ๓๐๖ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดม่วงชุม

วัดม่วงชุม เดิมชื่อวัดแพะม่วงชุม สร้างเมื่อ พ.ศ.๒๓๖๙ ตั้งอยู่บ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒ งาน ๔๐ ตารางวา ที่ธรณีสงฆ์จำนวน ๒ แปลง เนื้อที่ ๙ ไร่ ๒ งาน ๒๗ ตารางวา เสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ และกุฏิ กระทั่งการศึกษาธิการได้คัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่างในปี ๒๕๔๐ และในปี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้รับคัดเลือกให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างที่มีผลงานดีเด่นประจำจังหวัดลำปาง

โรงเรียนวัดสบแม่ท่า

ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.๕๐๐ แต่เดิมชื่อโรงเรียนวัดม่วงชุม ต่อมาเมื่อประมาณ พ.ศ.๒๕๒๕ ได้มีมติขอเปลี่ยนชื่อจากโรงเรียนวัดม่วงชุมมาเป็นโรงเรียนวัดสบแม่ท่า

สินค้าที่ผลิตในหมู่บ้านสบแม่ท่า คือ ผ้าทอด้วยกี่กระตุก

บ้านนาจะลา หมู่ที่ ๓

เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๓๔๕ หรือประมาณ ๒๐๐ ปีที่ผ่านมา แต่เดิมเป็นชุมชนเล็กขึ้นอยู่กับอำเภอเกาะคา ซึ่งแยกจากบ้านนาไผ่ การตั้งชื่อหมู่บ้าน เนื่องมาจากบริเวณหมู่บ้านมีแม่น้ำไหลผ่านชื่อน้ำแม่ลา ประกอบกับในอดีตมีเศรษฐีผู้หนึ่งชื่อนางลามาก่อตั้งรวมกลุ่มผู้คนเพื่อสร้างหมู่บ้าน จึงใช้ชื่อหมู่บ้าน “นาจะลา” จนถึง ปัจจุบัน

จำนวนประชากร ๑,๓๗๓ คน ประชากรชาย ๖๗๘ คน หญิง ๖๙๕ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดนาศาลา

วัดนาศาลา ตั้งอยู่ในหมู่บ้านนาจะลา หมู่ที่ ๓ ตำบลเสริมซ้าย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง วัดนี้เป็นวัดเก่าแก่วัดหนึ่งในตำบลเสริมซ้าย ตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ.๒๔๗๘ แต่วัดเก่านั้นได้ถูกไฟไหม้หมด ต่อมาประมาณอีก ๑๕ ปี ชาวบ้านได้สร้างวัดขึ้นห่างจากที่เดิมประมาณ ๔๐๐ เมตร และต่อมาในปี พ.ศ.๒๔๙๓ ชาวบ้านได้ตกลงกันย้ายวัดกลับคืนไปตั้งที่เดิม แล้วได้ตั้งชื่อ วัดนาศาลาเหมือนเดิม เหตุที่วัดนี้ได้ชื่อว่าวัดนาศาลานั้นเป็นเพราะวัดนี้ได้ตั้งอยู่บนฝั่งห้วยน้ำแม่ลา และห้วยอื่นๆ มีทุ่งนาล้อมรอบทั้ง ๓ ด้าน ชาวบ้านจึงขนานนามว่าวัดบ้านนาศาลา และด้วยเหตุประการหนึ่งมีประวัติเล่าว่าได้มีเศรษฐีนางลาได้มาสร้างศาลาพักร้อนขึ้นและเป็นคนแรกที่ริเริ่มสร้างวัดจึงได้นามว่าวัดนาศาลาจนถึงทุกวันนี้

โรงเรียนบ้านนาจะลา

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๐๗ โดยนายอรรถ กล้าผจญ อดีตศึกษาธิการอำเภอเกาะคา ให้ความเห็นชอบและได้รับการสนับสนุนจากราษฎรบ้านนาจะลา

สินค้าประจำหมู่บ้าน คือ ถั่วสมุนไพรรวมของกลุ่มแปรรูปถั่วลิสงค์ซึ่งเป็นพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล โดยมีนางจอมจิรา สมศักดิ์ เป็นหัวหน้ากลุ่ม

บ้านนาไผ่ หมู่ที่ ๔

เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๓๙๖ หรือประมาณ ๑๕๐ ปีที่ผ่านมา แต่เดิมเป็นชุมชนเล็กอยู่บน ดอยจาง ต่อมาอพยพลงมารวมกลุ่มตั้งอยู่บ้านนางอย แล้วขยายมาตั้งเป็นหมู่บ้านนาไผ่จนถึงปัจจุบัน

จำนวนประชากร ๑,๒๑๖ คน ประชากรชาย ๕๘๑ คน หญิง ๖๓๕ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

โรงเรียนนาไผ่วิทยา

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๘๑ แต่เดิมชื่อโรงเรียนวัดนางอย ระยะแรกอาศัยตามศาลา วัดนางอยเป็นสถานที่เล่าเรียน วันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ.๒๔๙๙ ได้ย้ายมาตั้ง ณ บ้านนาไผ่ และต่อมาทางราชการได้ขยายโอกาสทางการศึกษาเปิดสอนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ สถานที่และอาคารเรียนไม่พอ จึงได้ย้ายมาทำการเรียนการสอน ณ สถานที่โรงเรียนบ้านปากเหมืองเดิมของตำบล เสริมซ้ายปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนเสริมซ้ายวิทยา สอนในระดับชั้นอนุบาล จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓

สินค้าประจำหมู่บ้าน ได้แก่

- กลุ่มผลิตภัณฑ์แชมพูและน้ำยาล้างจาน ประธานกลุ่ม คือ นางบุษบา การิยา
- กลุ่มถนอมอาหารและทำขนม ประธานกลุ่มคือ นางสาวท หล้ามณี
- กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร ประธานกลุ่มคือ นางพรศรี ปัทมแก้ว
- กลุ่มประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์จากผ้า ประธานกลุ่มคือ นางอ่อน ชุ่มธิ

บ้านท่าโป่ง หมู่ที่ ๕

บ้านท่าโป่ง เป็นบ้านที่มีทำนน้ำเหมืองนาเดาไหลผ่าน และหมู่บ้านตั้งอยู่ในบริเวณหนอง พุ่งโป่ง ชาวบ้านจึงเรียกชื่อว่า “บ้านท่าโป่ง” เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๔๐๐ หรือประมาณ ๑๔๕ ปี ที่ผ่านมา ชื่อเดิมชื่อบ้านนางอย ขณะนั้นยังไม่มีผู้ใหญ่บ้านปกครองกันแบบนับถือเชื้อพืงผู้เฒ่าผู้แก่ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้แต่งตั้งผู้ใหญ่บ้านคนแรก ชื่อนายนนท์ เสาร์เทพ และได้เปลี่ยนชื่อ บ้านนางอย เป็นชื่อบ้านท่าโป่ง เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๒ ในสมัยของผู้ใหญ่ปิ่นแก้ว เชื้อนสอน การปกครอง แบ่งเป็น ๔ ชุมชน คือ บ้านแพะ หัวแต บ้านท่าโป่ง บ้านนางอย และบ้านแพะม่อน

ต่อมาในสมัยของ นายสุรินทร์ ปังกาวงค์ เป็นผู้ใหญ่บ้านได้ทำเรื่องแยกหมู่บ้านใหม่ เมื่อพ.ศ. ๒๕๕๒ ได้ชื่อว่า บ้านนางอย หมู่ที่ ๑๐ โดยแยกชุมชนบ้านนางอย และบ้านแพะม่อนเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่ง

จำนวนประชากร ๗๔๐ คน ประชากรชาย ๓๗๘ คน หญิง ๓๖๒ คน

หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดดอยเงิน (วัดล่าง)

วัดดอยเงิน สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๐ ตั้งอยู่บ้านท่าโป่ง หมู่ที่ ๕ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จ. ลำปาง สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย เดิมวัดดอยเงินตั้งอยู่บนดอย ซึ่งมีหลักฐานของวัดหลงเหลืออยู่สันนิษฐานว่า แต่เดิมวัดอยู่บนดอยเงิน แต่เนื่องจากทางขึ้นลงลำบาก และคงจะมีปัญหาเรื่องน้ำหรือปัจจัยอื่นๆ จึงได้ย้ายมาในที่ราบ ที่ตั้งวัดดอยเงินปัจจุบันในเนื้อที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๘ ไร่ ๓ งาน ๑๐ ตารางวา อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย วิหาร กุฏิ ศาลาเอนกประสงค์ ศาลาบำเพ็ญกุศล และศาลาพักผ่อน ปุชนิยวัดผู้มีพระพุทธรูปโลหะ

วัดพระธาตุดอยเงิน (วัดบน)

วัดพระธาตุดอยเงิน ถูกบูรณะขึ้นใหม่ โดยพระครูบาคำปิ่น วัดนาแสง ซึ่งปัจจุบันได้มรณภาพไปแล้ว ปัจจุบัน พระครูบาสามได้รับช่วงต่อในการดูแลวัด

โรงเรียนบ้านท่าโป่ง

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๖ โดยประชาชนในหมู่บ้าน ร่วมกันสร้างอาคารไม้ชั่วคราวขึ้นในพื้นที่โรงเรียนเก่า ซึ่งตั้งอยู่กลางหมู่บ้าน เปิดทำการสอนระดับประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ มีนายผัด ศรีพรหม เป็นครูใหญ่คนแรก ในปี พ.ศ.๒๕๐๗ ราษฎรในหมู่บ้านร่วมกันสร้างอาคารไม้ชั้นเดียวขนาด ๔ ห้องเรียนชั้น ๑ หลัง คิดเป็นมูลค่า ๙๐,๒๕๔ บาท โดยไม่ใช้งบประมาณจากทางราชการ ต่อมาปี พ.ศ.๒๕๒๑ ได้เปิดสอนถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ต่อมาราษฎรได้บริจาคเงินซื้อที่ดินสร้างโรงเรียนที่ตั้งอยู่ในปัจจุบัน พื้นที่ ๙ ไร่ ๒ งาน ๔๐ ตารางวา และได้รับงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนแบบ ป๑ก. และอาคารแบบเรียน ๑๐๕ /๐๖ ตลอดถึงอาคารประกอบอื่นๆ ตามลำดับ

สินค้าประจำหมู่บ้าน

กลุ่มทำข้าวเกรียบฟักทอง ข้าวเกรียบสมุนไพร หัวหน้ากลุ่มคือ นางจันทมณี ปวงคำ

บ้านนาเดา หมู่ที่ ๖

ความหมายของคำว่า “เครื่องเดา” เรียกตามภาษาพื้นเมืองของคนเหนือ เป็นพันธุ์ไม้ที่หายาก หลังจาก “เครื่องเดา” ตายลงไปนานเข้ารากโคนต้นก็ผุกร่อนที่ดินรอบๆ ก็ยุบตัว กลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่คนเรียกว่า “หนองเครื่องเดา” นานๆ เข้าคำว่า “หนองเครื่องเดา” ก็กลายชื่อมาเป็น “หนองเดา” ต่อมา มีชาวบ้านมาทำการเพาะปลูกและปรับพื้นที่เป็นที่นารอบๆ หนองนี้ว่า “นาเดา” เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.๒๔๐๐ หรือประมาณ ๑๔๕ ปีที่ผ่านมา

ประวัติหมู่บ้านนาเดาแห่งนี้ได้รับการบอกเล่าจากผู้เฒ่าผู้แก่รุ่นก่อนๆ เล่าสืบต่อกันมาว่า การตั้งชื่อหมู่บ้านตั้งชื่อตามสิ่งแวดล้อมเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่นๆ ในสมัยก่อนบ้านเมืองยังไม่เจริญท่านได้เล่าว่า ที่กลางทุ่งนาห่างจากวัดไปทางทิศตะวันออกประมาณ ๓๒๐ เมตร มีเครื่องเดาขนาดใหญ่อยู่เครื่องหนึ่งวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ประมาณ ๓ เมตร เครื่องเดานี้เป็นพันธุ์ไม้ประเภทเถาวัลย์และเป็นสมุนไพรใช้ในการรักษาโรคของสมัยโบราณด้วย หมอแผนโบราณนำมาทำยารักษาโรคต่างๆของคนเราได้เป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อเครื่องเดาตายลงไปนานเข้ารากโคนต้นก็ผุกร่อนที่ดินรอบๆ ก็ยุบตัว กลายเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่คนเรียกว่า “หนองเครื่องเดา” นานๆ เข้าคำว่า “หนองเครื่องเดา” ก็กลายชื่อมาเป็น “หนองเดา” ต่อมา มีชาวบ้านมาทำการเพาะปลูกและปรับพื้นที่เป็นที่นารอบๆ หนองนี้ว่า “นาเดา” เมื่อมีราษฎรอพยพมาตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้กับนามากขึ้นจนในที่สุดก็รวมกันเป็นหมู่บ้านและมีการเรียกชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านนาเดา” ตั้งแต่นั้นมาจนถึงทุกวันนี้

จำนวนประชากร ๑,๒๓๒ คน ประชากรชาย ๖๓๒ คน หญิง ๖๐๐ คน

หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดนาเดา

วัดนาเดาสร้างเมื่อ พ.ศ.๑๓๔๐ สมัยทำวอนันตยศพระโอรสของพระนางจามเทวี เจ้าเมืองหริภุญไชยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาวันที่ ๘ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๑๔ สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย อำนวยการเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิ ปุชนิยวัตถุมิ พระพุทธรูปทองสำริด พระสิงห์สาม ศิลปะเชียงใหม่ พระครูโสภณ คณารักษ์ อดีตเจ้าอาวาสวัดนาเดาได้รวบรวมพระภิกษุและชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธาจัดงานทำบุญสงฆ์น้ำพระธาตุเพื่อเป็นสิริมงคล และสะเดาเคราะห์ ให้แก่หมู่บ้านเป็นประจำทุกปี ชาวบ้านจึงถือเป็นประเพณีปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

โรงเรียนไทยรัฐวิทยา

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๐๐ ทางราชการได้อนุมัติจัดตั้งโรงเรียนประจำหมู่บ้านขึ้นที่วัดนาเดาใช้ชื่อว่า “โรงเรียนวัดนาเดา” มีนายแก้ว สัตตรัตน์ขจร เป็นครูใหญ่ ต่อมามูลนิธิหนังสือพิมพ์ไทยรัฐได้เข้ามาช่วยเหลือก่อสร้างอาคารเรียนและตั้งชื่อมูลนิธิขึ้น “โรงเรียนวัดนาเดา” จึงเปลี่ยนชื่อเป็น “โรงเรียนไทยรัฐวิทยา ๔๗”

สินค้าประจำหมู่บ้าน

กลุ่มทอผ้าบ้านนาเดา หัวหน้ากลุ่มคือ นางบุญปิ่น ยอดปนน

กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ หัวหน้ากลุ่มคือ นางจิตติยา ต๊ะสุภา

กลุ่มทำสุราเสรี หัวหน้ากลุ่มคือ นางน้อย แก้วมา

กลุ่มกล้วยอบเนย หัวหน้ากลุ่มคือ นางอำพร หน่อใหม่

บ้านน้ำหลง หมู่ที่ ๗

ชื่อหมู่บ้านน้ำหลง เนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่มีสายน้ำไหลผ่านสองสายไหลวนเวียนกันอยู่ภายในในหมู่บ้าน ชาวบ้านจึงเรียกกันว่า “บ้านน้ำหลง” เริ่มก่อตั้งในปีพ.ศ.๒๔๕๐ หรือประมาณ ๙๖ ปีที่ผ่านมา ประวัติอาชีพเกษตรกรรม ทำนา อาชีพเสริมคือการจักสาน การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร จำนวนประชากร ๕๑๓ คน ประชากรชาย ๒๔๒ คน หญิง ๒๗๑ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

วัดนทีวังการาม

ประวัติความเป็นมา วัดนทีวังการามตั้งอยู่บ้านน้ำหลง หมู่ที่ ๗ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ก่อสร้างเมื่อพ.ศ.๒๔๘๐ แต่เดิมชื่อ “วัดน้ำหลง” ต่อมาเมื่อพ.ศ.๒๕๐๖ เปลี่ยนชื่อเป็นวัดนทีวังการาม เนื่องจากชาวบ้านเห็นว่าชื่อวัดไม่เป็นศิริมงคล สังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ที่ดินตั้งวัดมีเนื้อที่ ๓ ไร่ ๒ งาน อาคารเสนาสนะ ประกอบด้วย อุโบสถ ศาลาการเปรียญ และกุฏิ

สินค้าประจำหมู่บ้านได้แก่

กลุ่มจักสาน หัวหน้ากลุ่มคือ นายอ้าย ทาอาสา

กลุ่มทำหม้อไม้อัดบีบ หัวหน้ากลุ่มคือ นางฟองแก้ว แก้วคำน้อย

บ้านนาสันติสุข หมู่ที่ ๘

การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทุ่งนา ทำการเพาะปลูก และเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากบ้านนาไผ่ หมู่ ๔ เมื่อพ.ศ.๒๕๓๙ จึงคงค่านำหน้าชื่อว่า “นา” ส่วนคำว่า สันติสุข หมายถึงความสงบสุขร่มเย็นของคนในหมู่บ้าน เริ่มก่อตั้งในปีพ.ศ.๒๕๓๙ หรือประมาณ ๗ ปีที่ผ่านมา

ประวัติหมู่บ้านนาสันติสุข เป็นหมู่บ้านที่แยกมาจากหมู่บ้านนาไผ่ หมู่ ๔ เมื่อพ.ศ.๒๕๓๙ เป็นที่รวมของชุมชน ๒ แห่ง คือ บ้านหัวฝาย, บ้านปากเหมือง ซึ่งอดีตบ้านปากเหมืองเป็นหมู่บ้านเล็กๆ และมีศิลปินประจำหมู่บ้านในการขอพื้นเมือง เป็นที่รู้จักแพร่หลายไปถึงต่างอำเภอและต่างจังหวัดในเรื่อง “ขอ” และมีการเดินทางไปแสดงขอในที่ต่างๆ เสมอ หากมีงานทำบุญบ้านใหม่ งานบวช งานฉลองใหญ่ๆ ของวัด จะมีขอของบ้านปากเหมือง สมัยนั้นก็คือ นางคำฝาย ซึ่งเป็นเจ้าของคณะขอ

จำนวนประชากร ๖๘๗ คน ประชากรชาย ๓๕๐ คน หญิง ๓๓๗ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สินค้าประจำหมู่บ้าน คือ

กลุ่มดอกไม้ประดิษฐ์ หัวหน้ากลุ่มคือ นางสุมาลี ปงกวางค์

บ้านดงหนองจอก หมู่ที่ ๙

เดิมเป็นที่อาศัยของชุมชน ๓ ชุมชน คือ ๑ ปีกดงห้วยไร่ ๒ ปีกสบจอก ๓ ปีก
หนอง (ปึก คือชุมชนเล็กๆ) เมื่อก่อตั้งเป็นหมู่บ้านจึงใช้ชื่อว่า “บ้านดงหนองจอก” จนถึงปัจจุบัน ก่อตั้ง
เมื่อปีพ.ศ.๒๕๔๒ โดยแยกออกจากบ้านสบแม่ท่า หมู่ที่ ๒ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสว่าง จังหวัดลำปาง

จำนวนประชากร ๗๕๘ คน ประชากรชาย ๓๘๖ คน หญิง ๓๗๒ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

สินค้าประจำหมู่บ้าน คือ

กลุ่มอาชีพ กลุ่มทอผ้ากี่กระตุก

บ้านนางอย หมู่ที่ ๑๐

การตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะภูมิประเทศที่เป็นทุ่งนา ทำการเพาะปลูกและตั้งตามชื่อวัด ซึ่งแต่เดิม เศรษฐีนางอยเป็นผู้รวบรวมศรัทธาสร้างวัด ต่อมาชาวบ้านเรียกเพี้ยนจาก “นางงอย” เป็น “นางอย” เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แยกตัวออกเป็นหมู่บ้านในพ.ศ.๒๕๔๒ หรือประมาณ ๔ ปีที่ผ่านมา เป็นหมู่บ้านที่ แยกมาจากหมู่บ้านท่าโป่ง หมู่ที่ ๕ ห่างจากตัวจังหวัด ๔๒ กิโลเมตร

จำนวนประชากร ๔๘๗ คน ประชากรชาย ๒๔๔ คน หญิง ๒๔๓ คน
หมายเหตุ ข้อมูล ณ พฤษภาคม ๒๕๕๔

ประวัติวัดหลวงนางอย

วัดนางอย หรือวัดหลวงนางอย ตั้งอยู่บนเนินกลางทุ่งนา หมู่ที่ ๑๐ ตำบลเสริมซ้าย อำเภอสริมงาม จังหวัดลำปาง อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอสริมงาม ไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ ๑๐ กิโลเมตร ตามถนนเสริมงาม-ลี่ มีทางแยกเข้าวัดอีก ๑ กิโลเมตร จากคำบอกเล่าต่อกันมา ชื่อเดิมของวัดมีหลายชื่อ เช่น วัดนางงอย วัดนางอย วัดหลวงนางอย วัดดอนแก้วทรายมูล และวัดกอดกอด สาเหตุที่ชื่อวัดมีหลายชื่อ เล่าว่าในสมัยกรุงบาคาวิละ เป็นเจ้าอาวาสมีความกลัวพวกทางใต้ หมายถึง พวกที่มาจากกรุงเทพฯ จะขึ้นมา เอาทรัพย์สินอันมีค่าของทางวัดไปจึงป้องกันไว้ไม่รู้จักวัดแล้วก็ได้มาใช้ชื่อเดิมชื่อ “วัดนางอย” ซึ่งเพี้ยนมาจาก “วัดนางงอย” ตามชื่อของเจ้าแม่เศรษฐีนางงอย หรือนางงอยที่เป็นผู้สร้างวัด โดยมีครูบาโน เป็นเจ้าอาวาสองค์แรก วัดนางอยแห่งนี้ได้สร้างขึ้นราว พ.ศ.๒๒๐๐ อายุราว ๓๔๖ ปี ตรงกับสมัยอยุธยาตอนปลาย นับว่าเป็นวัดที่เก่าแก่ที่สุดในอำเภอสริมงาม

ตามหลักฐานที่พบเมื่อบูรณะซ่อมแซมวิหารเมื่อพ.ศ.๒๕๑๕ ได้พบรอยจารึกที่ชื่อวิหารว่า จ.ศ. ๑๐๑๙ และสมุดข่อยปั๊บสาของวัดนาเดา ม.๖ ต.เสริมซ้าย อ.เสริมงาม จ.ลำปาง เขียนไว้ว่าแม่เจ้าเศรษฐี นางงอย เป็นผู้สร้างวัด ข้ออ้างอิงอีกอย่าง คือ ตามตำนานของวัดไหล่หินว่าเจ้ามหาปุ่ผู้สร้างวัดไหล่หินเมื่อ พ.ศ.๒๒๒๖ ได้มาดูรูปแบบการก่อสร้างวิหารจากวัดนางงอย และวัดพระธาตุลำปางหลวง ถึงแม้ว่าวัดหลวง นางอยจะเป็นวัดอันเก่าแก่ แต่นักโบราณคดีไม่ค่อยรู้จักเท่าที่ควร ตามผู้เฒ่าผู้แก่ได้เล่าสืบต่อกันมาว่า บริเวณที่เป็นที่ตั้งของวัดเป็นที่อยู่ของชนกลุ่มหนึ่งเรียกว่า “ลัวะดอยจง” หรือ “ลัวะว้าดอยจง” ได้ตั้งหลักแหล่งในบริเวณดอยจงแล้วได้เคลื่อนย้ายลงมาในลุ่มน้ำแม่ต้า แม่ลา ก่อนที่จะมีอาณาจักรล้านนาเกิดขึ้น เจ้าแม่เศรษฐีนางงอยผู้สืบเชื้อสายมาจากลัวะดอยจงร่วมกับ ท้าวนามะวงค์ ผู้นำหมู่บ้านได้สร้างวัดนางอย ตามศิลปะล้านนาผสมพม่า เพราะได้รับเอาศิลปะ การก่อสร้างมาจากพม่าที่เคยเข้ามาปกครอง อาณาจักรล้านนาราว พ.ศ.๒๑๐๑ - ๒๓๑๗

ในอดีตแต่โบราณกาลที่ผ่านมา เมื่อถึงคราวเทศกาลงานทำบุญในท้องถิ่นนี้ ถ้ามีการแห่คร้วทานวัด อื่นๆ จะต้องรอขบวนแห่คร้วทานของวัดนางอยเข้าเป็นขบวนแรก คร้วทานของวัดอื่นจะเข้าก่อนไม่ได้ แม้ จะมาถึงก่อนก็ตาม จึงได้ชื่อว่า “วัดหลวงนางอย”

สินค้าประจำหมู่บ้านได้แก่

- กลุ่มอาชีพ กลุ่มทำน้ำพริกกลาบ หัวหน้ากลุ่มคือ นางวิรัตน์ทิศา ไชยเมืองขึ้น
- กลุ่มหมอนดินทอง หัวหน้ากลุ่มคือ นางแสงเดือน ไชยเมืองขึ้น
- กลุ่มทำขนม (ข้าวแคบสมุนไพร) หัวหน้ากลุ่มคือ นางเสาร์วิณี ไชยเมืองขึ้น

ศูนย์ศิลปาชีพบ้านแม่ต๋ำ

ประวัติการก่อตั้งโครงการ

ก่อตั้งเมื่อวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๒๘ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ พร้อมด้วย สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้เสด็จเยี่ยมราษฎรบ้านเหล่ายาว หมู่ที่ ๔ ตำบลเสริม กลาง อำเภอสว่างเมือง จังหวัดลำปาง ซึ่งในโอกาสนั้นได้ทรงทราบจากพระครูโสภณคณาภิรักษ์ เจ้าคณะ อำเภอสว่างเมืองว่ายังมีอีกหมู่บ้านหนึ่งคือ หมู่บ้านแม่ต๋ำ ซึ่งราษฎรยากจนมาก ไม่มีอาชีพที่แน่นอน ลักษณะ ภูมิประเทศเป็นภูเขาที่พื้นที่ทำกินน้อย ซึ่งราษฎรในหมู่บ้านดำรงชีพด้วยการรับจ้างตัดไม้ เลื่อยไม้ ล่าสัตว์ และหาของป่าออกขาย สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงทราบจึงได้เสด็จทอดพระเนตรสภาพ หมู่บ้าน และทรงเยี่ยมราษฎรบ้านแม่ต๋ำในวันนั้นโดยไม่มีหมายกำหนดการมาก่อน หลังจากนั้นด้วยพระ มหากรุณาธิคุณอันล้นพ้นต่อราษฎรบ้านแม่ต๋ำ ทรงรับสั่งให้ท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ราช เลขาธิการในพระองค์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถดำเนินการตรวจสอบสภาพพื้นที่อย่างละเอียด และทรงโปรดให้นำโครงการศิลปาชีพพิเศษมาช่วยเหลือราษฎรบ้านแม่ต๋ำ เพื่อเป็นการเสริมรายได้ และ อาชีพที่สุจริตให้แก่ราษฎร โดยมีกิจกรรมเริ่มต้นดังต่อไปนี้

การผลิตเครื่องปั้นดินเผา	การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
การทอผ้า	การจักสาน
การแกะสลัก	

หลังจากนั้นได้ก่อสร้างอาคารอันเป็นที่ตั้งโรงฝึกงาน โดยกองทัพทหารช่างที่ ๔ (หัวงระยะเวลา ตั้งตั้งแต่ ๒๒ ก.พ.-๒๕ มี.ค.๒๕๒๗) และกองทัพภาค ๓, กองทำนวยการรักษาคความมั่นคงภายในภาค ๓ มณฑลทหารบกที่ ๗ ขณะนั้น เข้ามารับผิดชอบ ซึ่งสถานที่ครั้งแรกมีการก่อสร้างได้แก่

โรงทอผ้าขนาดใหญ่ ๗ x ๑๖ เมตร หลังคามุงด้วยกระเบื้องลอนคู่ ไม่มีฝ้าผนังพื้นลาดด้วยซีเมนต์ ถึงเก็บน้ำฝนจำนวน ๒ แห่ง ขนาด ๘ ลบ.ม.

ยุ้งข้าว (ธนาคารข้าว ขนาดจุ ๑๐ เกวียน)

ต่อมาทางสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์ได้ ร่วมกับราษฎรสร้างอาคารโรงฝึกงานเครื่องปั้นดินเผาเมื่อวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๒๗ ซึ่งแล้วเสร็จประมาณ กลางเดือนสิงหาคม ๒๕๒๗ และโรงแกะสลักไม้ (ใช้ระยะเวลาในการดำเนินการก่อสร้างประมาณ ๓ เดือน) ซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม บรมราชกุมารีเสด็จแทนพระองค์เพื่อทรงรับมอบอาคาร เมื่อวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๒๗

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๒ กองทัพภาค ๓ กองอำนาจการรักษาคความมั่นคงภายใน ภาค ๓ สั่งให้กรมทหารราบที่ ๗ เป็นหน่วยรับผิดชอบแทนมณฑลทหารบก ที่ ๓๒ เนื่องจากพันเอก วิโรจน์ ทองมิตร รองผู้บังคับบัญชาการกรมทหารราบที่ ๗ ในขณะนั้นได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายทหารดูแล ศูนย์ศิลปาชีพภาคเหนือทั้งหมด และเมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๓๒ สั่งการให้กรมทหารราบที่ ๑๗ รับผิดชอบแทนกรมทหารราบที่ ๗ หลังจากนั้นตั้งแต่พ.ศ.๒๕๓๕ เป็นต้นมาได้สั่งการให้มณฑลทหารบกที่ ๓๒ เป็นหน่วยรับผิดชอบการดำเนินงานของโครงการพัฒนาบ้านแม่ต๋ำ ซึ่งปัจจุบัน พล.ต.วีรวัฒน์ ต้นสุหส์ ผู้บังคับบัญชาการกรมทหารราบที่ ๓๒ เป็นผู้อำนวยการโครงการพัฒนาบ้านแม่ต๋ำ

อย่างไรก็ตามถึงแม้การจัดตั้งโครงการศูนย์ศิลปาชีพบ้านแม่ต๋ำในขณะนั้น จะได้ดำเนินการตาม พระราชประสงค์เรียบร้อยแล้ว แต่ยังไม่สามารถจัดปัญหาในภาพรวมทุกด้านให้หมดไป จึงจำเป็นต้องพัฒนาในด้านอื่นๆ ควบคู่กันไปมิฉะนั้นราษฎรบ้านแม่ต๋ำก็จะขยายพื้นที่ทำกินด้วยการบุกรุกเขตป่า สงวนแห่งชาติอันอุดมสมบูรณ์เพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการทำลายสภาพป่าอย่างไม่หยุดยั้ง

ดังนั้นกองศิลปาชีพจึงได้จัดตั้งโครงการพัฒนาขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “โครงการพัฒนาบ้านแม่ต๋ำ” เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๑ โดยประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ได้แก่ กองทัพอากาศที่ ๓ จังหวัดลำปาง, กรมป่าไม้, มูลนิธิแอมบาสเดอร์, คณะกรรมการประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) และกองศิลปาชีพเพื่อการดำเนินงานตามพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้ราษฎรสามารถดำรงชีพอยู่ได้และมีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตลอดจนให้ราษฎรมีความรับผิดชอบในด้านต่างๆ โดยเฉพาะช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้อันมีค่า

